

Program nauczania muzyki w klasach 4–7 szkoły podstawowej

1. Omówienie założeń dydaktycznych i wychowawczych • 2
2. Cele edukacji • 3
3. Formy realizacji • 4
4. Treści nauczania • 5
5. Przewidywane osiągnięcia uczniów • 35
6. Warunki realizacji programu • 37
7. Ocenianie • 37

Program nauczania muzyki w klasach 4–7 szkoły podstawowej

1. Omówienie założeń dydaktycznych i wychowawczych

Niniejszy program jest przeznaczony dla nauczycieli przedmiotu **muzyka** w klasach 4–7 szkoły podstawowej, czyli na drugim etapie kształcenia. Program określa treści nauczania zgodne z podstawą programową przedmiotu. Uwzględnia on podstawowy zakres wiadomości i umiejętności, niezbędny do ogólnego rozwoju ucznia i dalszego kształcenia. Treści nauczania są ściśle powiązane z celami edukacyjnymi, a kryteria wymagań – z systemem oceniania osiągnięć. Program został dostosowany do obowiązującej podstawy programowej oraz aktualnego prawa oświatowego.

Muzyka w szkolnictwie ogólnym jest przedmiotem specyficznym, wymagającym od nauczyciela specjalistycznego wykształcenia, a także wiedzy ogólnej i wrażliwości na sztukę. Warunki te mają umożliwić przekazanie uczniom określonego zakresu materiału, ale przede wszystkim obudzenie w nich wrażliwości estetycznej i potrzeby obcowania z muzyką. Dopiero włączenie muzyki w całokształt procesu edukacyjno-wychowawczego – korelacja z innymi dziedzinami – sprzyja w pełni realizacji zadań stojących przed tym wyjątkowym przedmiotem. Autorki programu, uwzględniając wszystkie wymienione zadania i warunki ich realizacji, zwracają szczególną uwagę na związki muzyki z językiem polskim i historią. Nawiązywanie do treści równolegle prowadzonych przedmiotów umożliwia uczniowi syntezę różnorodnych informacji, a także dostrzeganie ścisłych związków między kulturą a wydarzeniami historycznymi i społecznymi. Obserwacja wpływów muzyki w kolejnych epokach pomaga prześledzić wpływ rozwoju cywilizacji na zmiany zachodzące w kulturze.

Korelacja z przedmiotami humanistycznymi powinna polegać na ukazywaniu zależności pomiędzy powstawaniem muzyki artystycznej a uwarunkowaniami dziejowymi. Odniesienie pieśni historycznych, patriotycznych i religijnych do konkretnych wydarzeń historycznych nie tylko wzbogaca i utrwala wiedzę, ale także pozwala zrozumieć postawy i uczucia uczestniczących w nich ludzi. Teksty tych pieśni przybliżają określoną epokę, obyczaje, język i styl muzyczny.

Równie istotne na lekcjach muzyki jest nawiązywanie do języka polskiego poprzez zwracanie uwagi zarówno na warstwę słowną piosenek i innych utworów wokalnych, jak

i na melodykę i rytmikę mowy, budowę zdań, a także artykulację głosek i dźwięków. Uczeń ma okazję zaobserwować, jak istotną funkcję w wielu utworach muzycznych pełnią literatura i poezja. Obok wielkich dzieł muzyki klasycznej – jak opera, oratorium, kantata – w których tekst odgrywa bardzo ważną rolę, uczeń poznaje też folklor oparty na gwarze ludowej różnych regionów. Może się zdarzyć, że lekcje muzyki będą jedyną okazją do zetknięcia się z obyczajami, tradycją, a przede wszystkim – z arcyzmem ludowej kultury.

Niezwykle istotne jest również szukanie związków pomiędzy muzyką i plastyką. Oba przedmioty wiele zyskują na podkreślaniu zbieżnych cech. Forma, barwa, kontrast, treść, środki wyrazu i wiele innych elementów wspólnych dla różnych dziedzin sztuki inspirować do przeprowadzania analogii między dziełami muzycznymi a plastycznymi.

W klasach 4–7 mamy też do czynienia z korelacją z przedmiotami spoza bloku humanistycznego. Matematyka pomaga w rozumieniu i rozwiązywaniu zadań metrycznych, a logika matematyczna jest blisko spokrewniona z logiką występującą w muzyce. Również informatyka wkroczyła na dobre na teren muzyki. Komputery nie tylko pomagają w zapisie nutowym i w odtwarzaniu dźwięków, ale też stały się inspiracją i warsztatem pracy zastępującym tradycyjny instrument.

Nauczyciel ma ogromne możliwości, aby trafić do serca i umysłu ucznia, ponieważ muzyka jest sztuką, która zawsze budziła i nadal budzi zainteresowanie i podziw. Warunkiem osiągnięcia sukcesu w pracy jest przekazywanie wiedzy i umiejętności w urozmaicony i atrakcyjny sposób. Każdy dobry nauczyciel wie, że największym wrogiem na lekcji jest schematyzm, rutyna i co za tym idzie – nuda.

Nauczyciel-przewodnik, który stwarza odpowiednie sytuacje zadaniowe, rozwija wiarę we własne siły, zachęca, dopinguje, dodaje otuchy i wzmacnia motywację, a przez to umiejętnie wyzwała aktywność muzyczną, pobudza zainteresowania profesjonalną twórczością muzyczną – przygotowuje kulturalnego i świadomego odbiorcę muzyki artystycznej. Głównym zatem zadaniem nauczyciela muzyki jest otwarcie uczniów na sztukę poprzez dostarczanie im przyjemnych przeżyć na lekcjach, a tym samym wzbudzenie potrzeby obcowania z muzyką w codziennym życiu.

Na realizację postawionych zadań ramowy plan nauczania przeznaczają niewiele czasu – założenia programowe przewidują 30 godzin obowiązkowych w ciągu roku szkolnego, ale pomysłowy nauczyciel może wykorzystać każde 45 minut bardzo efektywnie. Jeśli rozbudzi zainteresowania uczniów ciekawymi działaniami, może doprowadzić do sytuacji, w której oni sami zechcą się zająć muzyką poza szkolną klasą.

Program zakłada realizację treści, pozostawiając ich dobór i rozplanowanie nauczycielowi. Ten zaś powinien wziąć pod uwagę przygotowanie muzyczne klasy w latach po-

przednich, czyli poziom zajęć muzycznych w klasach 1–3, szkolne warunki lokalowe, dostępną aparaturę, instrumentarium, liczebność klasy, a nawet stosunek liczby chłopców i dziewcząt.

Adresatami niniejszego programu są nauczyciele pracujący z uczniami w wieku 10–14 lat. Poglądy dzieci w tym wieku nie są jeszcze w pełni ukształtowane ani skażone przez agresywne oddziaływanie popkultury i mediów. Jest to więc właściwy moment, żeby zainteresować ich wartościową sztuką i zachęcić do aktywnego uprawiania i odbioru muzyki.

Bardzo istotne jest, aby w pracy nad realizacją materiału wykorzystane były wszelkie formy aktywności wzbogacające lekcję – różnorodne bodźce zwiększają szansę dotarcia do każdego ucznia. Formy aktywności muzycznej to śpiew, gra na instrumentach, ruch przy muzyce, słuchanie muzyki, zadania twórcze. W trakcie nauczania wszystkie te aktywności przenikają się i zazębiają na tyle, że trudno przeprowadzić między nimi wyraźną linię podziału. Nie jest to zresztą wskazane, ponieważ różnorodne przedstawianie tego samego zagadnienia urozmaica lekcję i pomaga w szybkim zrozumieniu każdego problemu. Docieranie do celu wieloma różnymi drogami kształci inwencję twórczą uczniów (a i nauczyciela) oraz rozwija umiejętność myślenia konwergencyjnego. Bardzo ważną rolę w realizacji programu odgrywa powtarzanie i utrwalanie materiału. Nie powinno się ono odbywać w formie ustnych czy pisemnych sprawdzianów, ale wynikać z odpowiednio dobranego repertuaru do śpiewania i grania.

2. Cele edukacji

Głównym celem edukacji szkolnej jest wszechstronny rozwój ucznia. Edukacja muzyczna powinna rozwijać przede wszystkim jego muzykalność i wrażliwość estetyczną, zachęcać go do aktywnego uprawiania i odbioru sztuki. Uczeń, poznając i uprawiając różne formy działań muzycznych, rozwija kreatywność, cierpliwość i wytrwałość. Edukacja muzyczna polega na harmonijnej realizacji zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania.

Realizacja niniejszego programu zakłada:

• W zakresie nauczania:

- Naukę poprawnego i swobodnego wypowiadania się, pisanie i czytanie ze zrozumieniem;
- Poznanie oraz prawidłowe stosowanie podstawowych pojęć i terminów z dziedziny muzyki;
- Utrwalenie wiadomości o podstawowych elementach i formach muzyki oraz tańca;

- Poznanie pisma nutowego;
- Rozpoznawanie brzmienia najczęściej spotykanych instrumentów muzycznych i głosów ludzkich;
- Poznanie kultury i obyczajów różnych regionów ze szczególnym uwzględnieniem własnego;
- Znajomość hymnu państwowego, godła i flagi Rzeczypospolitej Polskiej;
- Znajomość hymnu Unii Europejskiej;
- Znajomość różnego typu pieśni patriotycznych, historycznych, religijnych, obrzędowych, a także piosenek;
- Poznanie wiadomości na temat wybitnych twórców;
- Zaznajomienie się z wybitnymi dziełami muzycznymi różnych epok;
- Zapoznanie się z nowymi technikami oraz przydatnymi w odbiorze muzyki nośnikami, programami komputerowymi i przeglądarkami internetowymi;
- Poznanie dziedzictwa kultury narodowej i europejskiej, a także wybranych dokonań w muzyce światowej.

• W zakresie nabywania umiejętności:

- Posługiwanie się podstawowymi pojęciami z dziedziny muzyki;
- Nabycie podstawowej umiejętności pisania i czytania nut;
- Śpiewanie hymnu polskiego i pieśni patriotycznych;
- Śpiewanie piosenek indywidualnie i w grupie;
- Wykonywanie prostych figur tanecznych oraz łatwych układów taneczno-ruchowych;
- Granie prostych melodii na instrumencie;
- Wykonywanie prostych struktur dźwiękowych;
- Słuchanie utworów analitycznie (rozpoznawanie i rozróżnianie cech);
- Współdziałanie w zespole;
- Rozwiązywanie problemów w sposób twórczy;
- Prowadzenie rozmów o muzyce;
- Interpretacja wykonywanych utworów;
- Poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł;
- Umiejętność organizacji pracy.

• W zakresie wychowania:

- Rozwijanie wrażliwości estetycznej, zainteresowań i uzdolnień muzycznych;
- Aktywne uczestniczenie w kulturze – udział w koncertach, konkursach, festiwalach itp.;
- Kształcenie postaw przyszłych odbiorców muzyki;
- Kształtowanie wyobraźni i postawy twórczej w zakresie muzyki oraz w dziedzinach pozamuzycznych;
- Rozbudzanie aktywności własnej poprzez muzykowanie indywidualne i zespołowe;
- Kształcenie poczucia odpowiedzialności podczas współpracy z grupą;

- Nabywanie umiejętności wybierania wartościowego repertuaru do słuchania z programów telewizyjnych i radiowych;
- Uczenie się szacunku dla wspólnego dobra;
- Wychowanie szacunku dla potrzeb innych, szczególnie potrzeby relaksu i przebywania w środowisku wolnym od hałasu;
- Kształtowanie postawy otwartej na dialog.

3. Formy realizacji

Zróżnicowanie zajęć pobudza zainteresowania i aktywność, pomaga w utrzymaniu uwagi zespołu klasowego. Uczestniczenie podczas lekcji w wielu formach aktywności nie tylko ułatwi uczniom zdobywanie wiedzy, ale też przede wszystkim wzmocni w nich pozytywne nastawienie do sztuki.

Najważniejszą formą wychowania muzycznego w klasach 4–7, tak jak w poprzednich latach nauki, jest **śpiew**. Materiał piosenek stanowi punkt wyjścia do poznawania muzyki i aktywnego w niej uczestniczenia. Wszystkie dzieci lubią i chcą śpiewać, dlatego dostarczenie im atrakcyjnego repertuaru pomoże nauczycielowi w umuzykalnieniu klasy i niebanalnym sposobie realizacji programu.

Warto się zastanowić, dlaczego właśnie piosenka jest tym najprostszym łącznikiem między dzieckiem a muzyką.

- Piosenka ma tekst, który szybciej od melodii działa na wyobraźnię i uczucia. Często się zdarza, że to słowa najpierw decydują o zainteresowaniu uczniów, a akceptacja melodii przychodzi później. Tekst odgrywa bardzo ważną rolę wychowawczą i edukacyjną, poszerza wiedzę o świecie i zachodzących w nim zjawiskach. Poszerza zasób słów, uczy prawidłowych zachowań i relacji z otoczeniem. Pomaga obserwować przyrodę, tłumaczy wiele wydarzeń społecznych i historycznych, przypomina o świętach, rocznicach, uroczystościach państwowych i rodzinnych. Nie ma tematu, który nie znalazłby odbicia w muzyce śpiewanej.
- Piosenka jest najmniejszą skończoną formą muzyczną – zawiera w sobie wszystkie elementy wchodzące w skład całej muzyki. **Wykorzystując jedynie materiał piosenek, można wyjaśnić uczniom każdy problem muzyczny.** Może to być na przykład melodia, rytm, budowa formalna, nastrój, tempo, barwa, artykulacja, dynamika itp.
- Śpiew umożliwia aktywne uczestniczenie w muzyce, bo instrument – głos – jest zawsze do dyspozycji dziecka. Śpiewanie indywidualne i zespołowe rozwija słuch, muzykalność, poczucie rytmu, pamięć, a także dyscyplinę i współodpowiedzialność w grupie. Oprócz pozytywne-

go wpływu na dyspozycje ściśle muzyczne, śpiew przynosi korzyści pozamuzyczne, jak poprawę wad wymowy (jąkanie się), rozwój klatki piersiowej, właściwe operowanie oddechem, dotlenienie organizmu, poprawę postawy.

Rolą nauczyciela jest właściwy dobór repertuaru oraz wielostronne wykorzystanie każdej piosenki. Warto nie ograniczać się do samego śpiewu i urozmaicać zadania muzyczne poprzez wykorzystanie instrumentów, gestów, ruchu, pantomimy, malowania, zastosowania zagadek melodycznych, rytmicznych, słownych itp.

Praca nad czystą intonacją i muzykalnym wykonywaniem piosenek jest długotrwałym procesem i nie jest łatwa. Systematyczne, niedługie ćwiczenia emisyjne rozpoczynające większość lekcji dają po pewnym czasie widoczne rezultaty. Satysfakcja nauczyciela, a zwłaszcza coraz ładniej śpiewających uczniów, jest warta tego wysiłku.

Wielką radość sprawia uczniom **gra na różnego rodzaju instrumentach**. Atrakcyjność tej formy daje każdemu możliwość aktywnego uczestniczenia w zajęciach. W szkole dzieci mają do dyspozycji instrumenty perkusyjne, flety, keyboardy i pianino.

Instrumenty mogą być wykorzystywane w różny sposób:

- Do grania gotowych partii w instrumentacjach i akompaniamentach;
- Do grania rytmów ze słuchu i z nut;
- Do tworzenia ilustracji muzycznych;
- Do wzbogacania tekstów słownych, opowiadań i wierszy;
- Do akompaniowania przy zabawach ruchowych;
- Do zagadek słuchowych;
- Do towarzyszenia niektórym utworom przeznaczonym do słuchania.

Dodatkowo instrumenty melodyczne dają możliwość grania melodii i akompaniamentów, m.in. burdonów, ostinat, trójdźwięków.

Poprzez granie na różnych instrumentach uczniowie uwalniają się na barwę dźwięku, rozwijają poczucie rytmu, obserwują różnice wysokości dźwięków i kierunku melodii. Zespołowe muzykowanie uczy odpowiedzialności, umiejętności koncentracji, dyscypliny, rozwija wyobraźnię muzyczną, inwencję twórczą i sprawność manualną. Utwory do grania stwarzają warunki do zapoznawania uczniów z elementami muzyki. Dzięki nim dzieciom łatwo jest nauczyć się, co to jest rytm, tempo, dynamika, forma, melodia, barwa i harmonia.

Warto zachęcić uczniów do własnoręcznego budowania instrumentów. Choć nie brzmią one tak jak prawdziwe, to jednak dają dzieciom możliwość eksperymentowania ze światem dźwięków.

Zabawy twórcze i improwizacyjne rozwijają aktywną postawę uczniów, rozbudzają ich inwencję, wyobraźnię i wrażliwość w znaczeniu ogólnym i muzycznym. Pomagają podejmować współpracę w grupie i uczyć szacunku dla pomysłów innych dzieci. Zadania twórcze mogą dotyczyć:

- Przygotowywania ilustracji dźwiękowych do zjawisk przyrody i odgłosów otaczającego świata;
- Układania melodii lub rytmów do gotowych tekstów;
- Umuzyczniania wierszy;
- Realizowania własnych pomysłów w zakresie form muzycznych;
- Różnorodnych interpretacji piosenek i utworów.

Niektóre przykłady gotowych zadań twórczych warto nagrać, by potem wysłuchać ich wspólnie z dziećmi. Pozwoli to uczniom na obiektywną ocenę swojej pracy, na skorygowanie jej lub pozostawienie bez poprawek.

Podczas **słuchania muzyki** na zajęciach nie da się stwierdzić, które dziecko słucha naprawdę uważnie i świadomie. Bez wątplenia zainteresowanie określonym utworem pobudza uwagę i koncentruje ją na słuchanej muzyce. A zatem, najważniejszym zadaniem nauczyciela jest zaciekawienie uczniów tym, co mają za chwilę usłyszeć. Niektóre utwory są na tyle atrakcyjne, że przemawiają do wszystkich bez wyjątku. Słuchanie musi być umiejętnie przygotowane, aby dzieci wiedziały, czego mają oczekiwać i na co zwrócić uwagę. Służą temu historyjki i anegdoty o kompozytorach przybliżające ich sylwetki, a także krótkie informacje wprowadzające do słuchanego utworu. W celu ułatwienia per-

cepcji wskazane jest łączenie niektórych utworów z ruchem, gestem, malowaniem lub nawet grą na instrumentach.

Warto pamiętać, że słuchanie towarzyszy każdej działalności podejmowanej podczas lekcji. W zakres tej formy aktywności wchodzi odgłosy otoczenia, przyrody, śpiew, gra na instrumentach, słuchanie nagrań oraz muzyki żywej. Wszystko to wpływa na kształcenie wrażliwości słuchowej – wyczuwanie różnic dynamicznych, porównywanie źródeł oraz wysokości dźwięków. Nauczycielowi ułatwia to omówienie takich zagadnień, jak zagrożenia zdrowia człowieka hałasem czy psychoterapeutyczne wartości muzyki.

Ruch to forma bardzo przez dzieci lubiana, mająca swe źródło we wrodzonej potrzebie zwłaszcza młodszych uczniów. Autorki są świadome ograniczeń lokalowych większości szkół, jednak gorąco namawiają nauczycieli do podejmowania wysiłku i organizowania uczniom tego typu zabaw. Po zsunięciu ławek można wygospodarować miejsce do zabaw w kole, pomiędzy ławkami może poruszać się jedno z dzieci lub kolejne rzędy. Przy niektórych piosenkach, słuchanych utworach czy zabawach dzieci mogą wstawać, maszerować, skakać, okręcać się w miejscu, kołysać, wykonywać rękami ruchy i gesty. Każdy, nawet niewielki element ruchu ożywia lekcję i pobudza zainteresowanie uczniów. Wyrabia ich spostrzegawczość, uwagę i szybką reakcję. Ułatwia przyswojenie elementów muzycznych, zwłaszcza tempa i rytmu. W zakres tej formy wchodzić mogą zabawy ze śpiewem, ilustracyjne, inscenizowane, taneczne, opowieści ruchowe i ćwiczenia rytmiczne. Ruch odgrywa istotną rolę podczas zadań twórczych.

4. Treści nauczania

W podziale na formy realizacji materiału

Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna

W zakresie śpiewu i mowy

- Śpiewanie z pamięci polskiego hymnu narodowego
- Śpiewanie piosenek ze słuchu (z akompaniamentem lub a cappella), próba wspólnej interpretacji w wykonaniu zespołowym, a także próba własnej interpretacji w wykonaniu solowym
- Śpiewanie piosenek i próba śledzenia zapisu nutowego
- Śpiewanie tematów utworów literatury muzycznej
- Rytmizowanie tekstów
- Przygotowanie do tworzenia wypowiedzi w zakresie wokalnym poprzez: ćwiczenia oddechowe i emisyjne, kształcenie poprawnej intonacji, doskonalenie dykcji (poprawne artykułowanie głosek i dźwięków)
- Śpiewanie własnych melodii
- Kształcenie poczucia wielogłosowości (śpiewanie kanonów i ćwiczeń w kanonie, np. gamy, śpiewanie współbrzmiących interwałów i trójdźwięków)
- Śpiewanie z towarzyszeniem instrumentów perkusyjnych
- Dźwiękonaśladowcze wykorzystanie głosu przy tworzeniu muzycznych ilustracji

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna

W zakresie gry na instrumentach	• Akompaniowanie do piosenek • Akompaniowanie do zabaw • Granie prostych utworów na dzwonkach i / lub fletach, ew. instrumentach klawiszowych • Granie wybranych tematów literatury muzycznej • Granie gamy C-dur i trójdźwięków w tej tonacji • Granie prostych partytur na głosy (melodyczne i perkusyjne) • Kształcenie poczucia wielogłosowości (granie kanonów, współbrzmiących interwałów i trójdźwięków) • Dobieranie trójdźwięków do melodii • Improwizowanie na wybranych instrumentach • Rozwijanie wrażliwości na barwę dźwięku – poprzez poszukiwanie ciekawych źródeł dźwięku • Dźwiękonaśladowcze wykorzystanie instrumentów perkusyjnych przy tworzeniu muzycznych ilustracji • Wykorzystanie gestodźwięków (ćwiczenia rytmiczne, improwizowanie rytmów, akompaniament do piosenek i ilustracje muzyczne)
W zakresie form ruchowych	• Ćwiczenia z zakresu techniki ruchu, rozwijanie świadomości ruchowej i poczucia własnego ciała, rozwijanie umiejętności rozplanowania ruchu w przestrzeni, ćwiczenia poszczególnych mięśni ciała, kształcenie sprawności, koordynacji i precyzji podczas wykonywania zadań ruchowych • Ruchowe zaznaczanie akcentu metrycznego • Taktowanie podczas śpiewu i / lub słuchania utworu • Ruchowa realizacja ćwierćnut (marsz), ósemek (bieg)
W zakresie słuchania muzyki	• Umiejętność wypowiadania się na temat słuchanej muzyki – wypowiedzi ustne, pisemne, także z innych dziedzin, np. plastyki • Odtwarzanie wybranych utworów ruchem • Uważliwanie na zjawiska akustyczne podczas ćwiczeń twórczych • Kształcenie słuchu melodycznego (rozróżnianie wysokości dźwięków, określanie kierunku linii melodycznej) w zabawach i ćwiczeniach • Kształcenie słuchu harmonicznego (jednogłosowość i wielogłosowość, major i minor, odróżnianie linii melodycznej od akompaniamentu)
W zakresie form twórczych	• Tworzenie krótkich melodii • Proponowanie rytmów • Improwizowanie rytmu do tekstu • Improwizowanie melodii do rytmu • Improwizacja ruchowa do piosenek i utworów • Układanie własnych akompaniamentów do piosenek (gestodźwięki, instrumenty, ruch) • Tworzenie ilustracji muzycznych do wierszy, opowiadań i różnych zjawisk • Budowanie zdań muzycznych – tworzenie muzycznych pytań i odpowiedzi, improwizowanie zakończenia melodii, • Układanie własnych kompozycji (improwizowanie na instrumentach, głosem i za pomocą efektów dźwiękonaśladowczych) • Tworzenie własnych kompozycji w określonej formie – AB, ABA, runda, wariacji • Opracowywanie wariantów tematu – swobodne przekształcanie i przetwarzanie • Tworzenie wypowiedzi o muzyce za pomocą środków pozamuzycznych, np. plastycznych, literackich • Konstruowanie wymyślonych instrumentów

Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania

W zakresie śpiewu i mowy	• Próba obserwacji zapisu nutowego piosenek i pieśni • Zwracanie uwagi na budowę formalną prezentowanych piosenek i pieśni • Uwrażliwienie na tempo, dynamikę i artykulację, poznanie oznaczeń związanych z wymienionymi elementami muzyki • Zapoznanie się z elementami notacji muzycznej: oznaczeniami metrum, pięciolinia, kluczem, zapisem nut na pięciolinii, wartościami rytmicznymi nut • Zwracanie uwagi na kierunek melodii • Uwrażliwienie na prawidłowe akcentowanie • Zapoznanie się z utworami literatury muzycznej, poznanie twórczości wybranych kompozytorów, poznanie nazw wybranych epok z historii muzyki przy okazji śpiewania tematów z literatury muzycznej • Zwracanie uwagi na charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych oraz na cechy repertuaru ludowego z wybranych regionów Polski podczas wykonywania piosenek i pieśni opartych na rytmach typowych dla polskich tańców narodowych oraz pieśni ludowych • Uwrażliwienie na budowę formalną (zdania muzyczne – pytania i odpowiedzi, AB, ABA, rondo, wariacje), zastosowanie elementów muzyki podczas recytacji i rytmizowania tekstów
W zakresie gry na instrumentach	• Zapoznanie się z wartościami rytmicznymi nut oraz zagadnieniami metrycznymi w oparciu o podane rytmy i ostinata rytmiczne, akompaniamenty i instrumentacje na instrumenty perkusyjne • Zapoznanie się z wartościami rytmicznymi nut, zapisem dźwięków w tonacjach C, F, G, D, a, d, e, funkcjami znaków chromatycznych i innymi elementami notacji muzycznej • Uwrażliwienie na kierunek melodii, współbrzmienia dźwięków na podstawie podanych melodii, akompaniamentów i instrumentacji na dzwonki / flet/ instrument klawiszowy • Zwracanie uwagi na elementy muzyki (melodia, rytm, harmonia, tempo, artykulacja) w czasie wykonywania rytmów, melodii, akompaniamentów, instrumentacji • Zapoznanie się z utworami literatury muzycznej, poznanie twórczości wybranych kompozytorów, poznanie nazw wybranych epok z historii muzyki podczas grania tematów z literatury muzycznej • Zwracanie uwagi na charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych oraz repertuaru ludowego z wybranych regionów Polski w czasie grania rytmów i melodii typowych dla polskich tańców narodowych oraz melodii ludowych • Omawianie zdania muzycznego (pytania i odpowiedzi) na przykładzie wybranych melodii do grania • Zapoznanie się z pojęciem gamy, uwrażliwienie na kierunek melodii
W zakresie ruchu przy muzyce	W czasie wykonywania wybranych piosenek z repertuaru zamieszczonego w podręczniku lub prezentacji utworów z płyt CD próba zilustrowania przez uczniów ruchem omawianych na lekcjach zagadnień muzycznych: • Zmian tempa, dynamiki, artykulacji • Budowy formalnej utworów (muzyczne pytania i odpowiedzi, AB, ABA, rondo, wariacje) • Wykonanie podstawowych kroków tanecznych wybranych polskich tańców narodowych • Kierunku linii melodycznej • Zaznaczania akcentu metrycznego • Taktowania podczas śpiewania lub słuchania utworu Ponadto przy akompaniamencie nauczyciela: • Ruchowa realizacja ćwierćnut (marsz), ósemek (bieg), ćwierćnuty z kropką i ósemki (podskoki) • Tańczenie wybranego tańca regionalnego
W zakresie słuchania muzyki	W czasie słuchania utworów prezentowanych na lekcjach z płyt CD: • Słuchanie analityczne z ukierunkowaniem na wybrane cechy utworu • Określanie nastroju i charakteru utworów muzycznych • Rozpoznawanie aparatu wykonawczego (głosy, instrumenty) • Rozpoznawanie charakterystycznych cech polskich tańców narodowych w piosenkach, muzyce ludowej i opracowaniach artystycznych

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania

W zakresie słuchania muzyki	• Poznawanie wybranych pozycji literatury muzycznej • Zapoznanie się z sylwetkami niektórych kompozytorów • Poznawanie fragmentów dużych form scenicznych – oper i baletów • Zaznajomienie się z brzmieniem muzyki ludowej wybranych regionów Polski, a także z innych krajów • Zwrócenie uwagi na wątki patriotyczne i historyczne zawarte w niektórych utworach • Poznanie terminów określających rodzaje muzyki (tzw. klasyczna, ludowa, popularna) oraz jej funkcje (rytualno-obrzędowa, sygnalizacyjna, rozrywkowa), próba samodzielnego określania rodzaju i funkcji muzyki • Próba umiejscowienia muzyki w czasie – zauważenie różnorodności zależnej od epoki powstania na przykładzie utworów: M. Górnika, A. Vivaldiego, J.S. Bacha, W.A. Mozarta, L. van Beethovena, F. Chopina, S. Moniuszki, K. Szymanowskiego, W. Lutosławskiego, W. Kilara, H.M. Góreckiego, K. Pendereckiego • Percepcja elementów muzyki – wycucie zmian tempa, metrum, dynamiki i artykulacji, uwrażliwienie na barwę w muzyce (rodzaje głosów i instrumentów, zespoły wokalne i wokalo-instrumentalne) • Zwracanie uwagi na budowę formalną utworów (kontrast i podobieństwo, wariant, powtórzenie), prowadzenie rozmów o muzyce
W zakresie form twórczych	• Tworzenie tematów rytmicznych • Improwizowanie rytmu do tekstu • Improwizowanie melodii do rytmu • Tworzenie prostych kompozycji w określonej formie: AB, ABA, ronda, wariacji • Poszukiwanie informacji o muzyce w dostępnych źródłach, w tym zasobach komputera, programach multimedialnych i internecie • Kształcenie umiejętności interpretacji wykonywanych piosenek • Kształcenie umiejętności interpretacji wykonywanych utworów instrumentalnych • Interpretacja ruchowa utworów muzycznych • Wyrażanie gestem i/lub mimiką nastroju – pantomima • Interpretacja treści pozamuzycznych
W zakresie form ruchowych	• Wykonanie podstawowych kroków tanecznych wybranych polskich tańców narodowych • Tańczenie wybranego tańca regionalnego • Zabawy ruchowe i inscenizacje przy piosenkach • Ruchowe towarzyszenie piosenkom (marsz, bieg, podskoki) • Odtwarzanie ruchem nastroju

Wiedza o kulturze muzycznej, narodowym i światowym dziedzictwie kulturowym

Wszystkie formy aktywności	• Poznanie wybranych utworów z klasycznej literatury muzycznej • Zapoznanie z sylwetkami niektórych kompozytorów muzyki klasycznej • Przybliżenie fragmentów dużych form scenicznych – oper, baletów, musicalu, operetki • Zwrócenie uwagi na wątki patriotyczne i historyczne zawarte w niektórych utworach, podkreślenie związków z wydarzeniami umiejscowionymi w czasie • Świadome uczestniczenie w życiu kulturalnym i artystycznym – rozwój cech melomana (oferta programowa instytucji kulturalnych, środków masowego przekazu) • Świadome uczestniczenie w życiu kulturalnym i artystycznym – aktywne muzykowanie w środowisku (chór, orkiestra, zespół taneczny, folklorystyczny) • Świadome korzystanie z dóbr kultury – znajomość praw twórców i wykonawców • Zapoznanie z brzmieniem muzyki ludowej wybranych regionów Polski, a także z innych krajów. • Poszukiwanie informacji o muzyce w dostępnych źródłach, w tym zasobach komputera, programach multimedialnych i Internecie
-----------------------------------	---

Materiał obowiązkowy

Śpiew i mowa	• Pieśni patriotyczne: <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> i inne historyczne (np. <i>Pałacik Michła, Przybyli ułani, Pierwsza Kadrowa, Witaj, majowa jutrzeńko, Dalej chłopcy, dalej żywo, Czerwone maki na Monte Cassino</i>) • Pieśni artystyczne: F. Chopin <i>Hulanka</i>, S. Moniuszko <i>Prząśniczka</i>, L. van Beethoven <i>Oda do Radości z IX Symfonii</i>, K. Kurpiński <i>Polonez rycerski</i>, Z. Noskowski <i>Zła zima</i>, F. Schubert <i>Pstrąg</i> • Pieśni ludowe: kolędy i pastorałki, inne pieśni obrzędowe, regionalne, oparte na tańcach narodowych, z elementami gwary, przysłowia i powiedzenia, pieśni innych narodów • Wartościowe piosenki dziecięce i młodzieżowe oraz popularne – jedno- i wielogłosowe, w tym kanony
Gra na instrumentach	• Tematy z literatury muzycznej przeznaczone do grania na instrumentach, np: Fryderyk Chopin <i>Preludium Des-dur</i> op. 28 nr 15 i motywy utworów innych kompozytorów, w tym muzyka filmowa • Utwory ludowe do grania: kolędy i pastorałki, inne pieśni obrzędowe, regionalne, oparte na tańcach narodowych • Proste partyturki rytmiczne, melodyczne – jedno- i wielogłosowe, przeznaczone do wykonywania na instrumentach • Rytm polskich tańców narodowych do odtwarzania na dostępnych instrumentach • Wiersze polskich poetów, przeznaczone do umuzyyczniania i ilustracji dźwiękowych • Struktury dźwiękowe do dwu znaków chromatycznych do wykonywania na instrumentach
Ruch	• Wartości rytmiczne nut i pauz do odtwarzania ruchem • Figury i układy ruchowe polskich tańców narodowych • Figury i układy ruchowe tańców regionalnych • Figury i układy ruchowe wybranych tańców towarzyskich • Utwory muzyczne przeznaczone do ilustracji ruchowej
Słuchanie muzyki	• Utwory literatury muzycznej (np. A. Vivaldiego, J.S. Bacha, W.A. Mozarta, L. van Beethovena, C. Debussy'ego, K. Szymanowskiego, W. Lutosławskiego, K. Pendereckiego) • Muzyka F. Chopina: <i>Polonez A-dur</i> op. 40 nr 1, <i>Etiuda c-moll</i> op. 10 nr 12, wybrane mazurki i polonezy • Muzyka S. Moniuszki: wybrana pieśń i fragmenty oper – <i>Mazur, Aria Miecznika</i> • Polskie tańce narodowe i ich artystyczne opracowania (np. S. Wieniawski <i>Kujawiak</i>, L. Różycki <i>Krakowiak</i>, R. Twardowski <i>Oberek</i>) • Kolędy i pastorałki, inne pieśni obrzędowe, regionalne • Hymn narodowy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> i inne pieśni historyczne (np. <i>Pałacik Michła, Przybyli ułani, Witaj, majowa jutrzeńko, Dalej chłopcy, dalej żywo, Czerwone maki na Monte Cassino</i>), do słuchania we wzorcowych wykonaniach • Wartościowe piosenki dziecięce i młodzieżowe oraz popularne
Tworzenie muzyki	• Repertuar do śpiewania • Utwory literatury muzycznej • Wiersze, przysłowia, powiedzenia • Materiał dźwiękowy w obrębie tonacji do dwu znaków chromatycznych • Podstawowe wartości rytmiczne

W podziale godzinowym

KLASA 4

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Czym jest muzyka?	- Wiersz E. Zawistowskiej <i>Muzyka... czym może być...</i>; - Dźwięki otaczającego świata; - Piosenka <i>A ja patrzę, a ja słucham</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner); - Zwrotka i refren; K. Penderecki <i>Fluorescencje</i>; - Odgłosy; - Zabawa muzyczna <i>Obrazek muzyczny</i>.	I.1.1, 3 i 5 I.2.4 I.3.3 I.4.1 II.6 i 7 III.9
2. W krainie kontrastów muzycznych	- Kontrasty muzyczne: wysoko–nisko, głośno–cicho, szybko–wolno; - Sopran i bas; - Piosenki <i>A ja patrzę, a ja słucham</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner) oraz <i>Na cztery i na sześć</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner); E. Grieg <i>Peer Gynt</i> cz. VII <i>Powrót do domu</i>, W.A. Mozart <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flet</i> i <i>Aria Figara</i> z opery <i>Wesele Figara</i>; - Zabawy muzyczne <i>Kropki i kropeczki</i>, <i>Szybko–wolno</i>, <i>Krótko–długo</i>, <i>Koncert na dwa psy</i>;	I.1.1, 3 i 4 I.4.1 i 2 II.1.1 i 2 II.2.1 II.3.2 i 3 II. 6 i 7 III.1
3. Struny i smyczki	- Instrumenty strunowe – właściwości strun, pudło rezonansowe; - Skrzypce i kontrabas; - Piosenka <i>Na cztery i na sześć</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner); L. Delibes <i>Pizzicato</i> z baletu <i>Sylvia</i>, C. Saint-Saëns <i>Słoń</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>; - Plansza <i>Instrumenty strunowe smyczkowe</i>; - Filmy <i>Instrumenty strunowe: skrzypce, kontrabas</i>.	I.1.1 I.2.1 i 5 I.4.2 II.1.1 II.2.1 i 2 II.2.5 II.3.1 III.3
4. Dookoła jest rytm	- Puls w muzyce; - Takt, metrum, akcent; - Ćwierćnuty i ósemki oraz pauzy; - Piosenki <i>Na cztery i na sześć</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner) oraz <i>Pałacyk Michła</i> (anonim, J. Szczepański); - Pieśni patriotyczne.	I.1.1, 3 i 4 I.2.1 I.3.1 II.1 i 2 II.2.2 i 4
5. Spytaj, usłyszysz odpowiedź	- Poprzednik i następnik; - Repetycja; - Piosenka <i>Już październik</i> (mel. ludowa z Bałkanów, P. Smoczyński); - Gama C-dur; - Plansze <i>Budowa utworu muzycznego i Co to jest melodia?</i>	I.1.1, 3, 5 i 6 I.2.1, 4 i 5 I.4.4 II.1.1 II.2.1, 3 i 5 II.4.3
6. Kolory jesieni	- Nastój w muzyce; - Piosenki <i>To już jesień</i> (mel. rumuńska, P. Smoczyński) oraz <i>Już październik</i> (mel. ludowa z Bałkanów, P. Smoczyński); - Półnuta; U. Smoczyńska <i>Jesienne granie</i> oraz J.S. Bach <i>Musette</i> – do grania; - Zabawa muzyczna <i>Jesienna kompozycja dla całej klasy</i>.	I.1.1 i 4 I.2.1, 4 i 5 I.4.4 II.1.1 II.2.1 i 2

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
7. Muzyka na wielu strunach	• Piosenki <i>Już październik, To już jesień</i>; • Instrumenty strunowe uderzane – fortepian; • Fryderyk Chopin – najślynniejszy polski pianista i kompozytor; • F. Chopin <i>Preludium e-moll</i>, W.A. Mozart (?) <i>Bułka z masłem</i>; • Fortepian – instrument solowy i akompaniujący; • Zabawy muzyczne <i>Duet na czarnych klawiszach</i>, <i>Znajdź c!</i>; • Plansze <i>Instrumenty strunowe uderzane i szarpane</i>.	I.1.1 I.2.1, 4 i 5 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1, 2 i 5 II.3.1 i 3 II.6 i 7 III.1
8. Święto Niepodległości – 11 listopada	• Polski hymn narodowy i inne pieśni patriotyczne; • <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> (anonim, J. Wybicki) i pieśń <i>Przybyli ułani pod okienko</i> (mel. ludowa, F. Gwiżdż); • Film <i>Od „Pieśni Legionów” do hymnu</i>; • Plansza <i>Polski hymn narodowy</i>.	I.1.1 i 2 I.2.1 i 4 I.4.1 i 2 II.3.3 III.2 III.8
9. W naszej kuchni wszystko gra	• Piosenka <i>W kuchni</i> (W. Sołtysik, U. Smoczyńska); • Synkopa; • Ostinato; • Zabawa muzyczna <i>Grająca kuchnia</i>.	I.1.1, 3 i 4 I.2.1 i 3–5 I.4.4 II.2.1, 2 i 5
10. Nasze instrumenty	• Piosenka <i>Mam tam-tam</i> (S. Marciniak, E. Zawistowska); • Cała nuta; • Szkolne instrumentarium; • Zabawy muzyczne <i>Echo rytmiczne</i> i <i>Rytmiczny przekładaniec</i>; • Partyturka do piosenki <i>Ookina daiko</i>; • Samba; • Film <i>Funga alafia</i>.	I.1.1, 4 i 5 I.2.1, 3 i 4 I.3.1 II.1.1 i 2 II.2.1–3 II.3.1
11. Zapas muzyki na zimę	• Formy muzyczne AB, ABA, ABA', ABC; • Piosenka <i>Zła zima</i> (Z. Noskowski, M. Konopnicka); • L. Mozart <i>Jazda saniami</i>; • Kropka z prawej strony nuty; • Łuk łącznik; • Zabawa muzyczna <i>Kot na płocie</i>. • Plansza <i>Budowa utworu muzycznego</i>.	I.1.1, 3, 5 i 6 I.2.1, 3 i 4 I.3.3 I.4.1–4 II.1.1 II.2.2 II.4.3
12. Muzyka z krzyżkiem i bemolem	• Znaki chromatyczne (krzyżyk, bemol, kasownik); • Piosenka <i>Zła zima</i> (Z. Noskowski, M. Konopnicka); • Kolędy do grania na instrumentach; • Plansze <i>Co to jest melodia?</i>	I.1.1 i 3 I.2.1 I.3.1 i 3 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.1.5 III.1 III.4

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
13. W oczekiwaniu na świąteczne wieczory	• Tradycje świąteczne – pastorałki i kolędy; • Pastorałka <i>Jam jest dudka</i> (anonim); • Kolędy do grania na instrumentach.	I.1.1 i 3 I.2.1 II.1.1 II.2.1–3 i 5 III.4 III.6–8
14. Poloneza czas zacząć	• Polskie tańce narodowe; • Pieśń <i>Polonez rycerski</i> (K. Kurpiński, J. Nepomucen Kamiński); • Nagranie <i>Poloneza rycerskiego</i>; • Artystyczne opracowanie tańca; • Polonez w wykonaniu kapeli ludowej; • F. Chopin <i>Polonez A-dur</i> op. 40 nr 1; • Plansza <i>Polonez</i>.	I.1.1 I.2.3 I.3.1 I.4.1 i 2 II.3.3 II.4.1 II.5.1 III.1 III.4
15. Pójdźmy razem w korowodzie	• Szesnastrki i pauza szesnastkowa; • Rytm poloneza; • Podstawowe kroki i figury taneczne poloneza; • Pieśń <i>Polonez rycerski</i> (K. Kurpiński, J. Nepomucen Kamiński); • Nagranie <i>Poloneza rycerskiego</i>; • Plansza <i>Polonez</i>.	I.3.1–2 I.4.1–4 II.1.1 II.2.2 II.5.1
16. Hej, krakowski grają taniec!	• Charakterystyczne cechy i rytmy krakowiaka; • Synkopa; • Piosenka <i>Krakowiacy zawadiacy</i> (T. Struzik, S. Karaszewski); • Plansza <i>Krakowiak</i>; • Zabawa muzyczna <i>Smaczna włoszczyzna</i>.	I.1.1 i 4 I.2.3 I.3.1 I.4.2 i 3 II.1.1 i 2 II.2.2 II.5.1 III.4
17. Krakowskie legendy	• Piosenka <i>Krakowiacy zawadiacy</i> (T. Struzik, S. Karaszewski); • Plansza <i>Krakowiak</i>; • L. Różycki <i>Krakowiak</i> z baletu <i>Pan Twardowski</i>; • Krakowiak ludowy; • <i>Płynie Wisła, płynie</i> (akompaniament do grania); • <i>Płynie Wisła, płynie</i> (akompaniament do tańczenia); • Wiązanka melodii krakowskich; • Kroki i figury taneczne krakowiaka.	I.1.1 i 4 I.2.1 i 3 I.3.1 i 2 I.4.1–4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.3.3 II.4.1 II.5.1 III.3 III.4

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
18. Fryderyk Chopin – kompozytor sercu najbliższy	• Dzieciństwo i młodość kompozytora; • <i>Rozmowa z fortepianem</i> (U. Smoczyńska, D. Gellner); • Utrwalenie wiadomości o fortepianie; • F. Chopin <i>Polonez g-moll, Mazurek E-dur</i>; • <i>Preludium Des-dur</i> zwane <i>Deszczowym</i> (fragment) do grania; • Film <i>Region, z którego czerpał Fryderyk Chopin. Kujawsko-pomorskie, ta ziemia inspiruje</i>.	I.1.1, 5 i 6 I.2.1 i 5 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.5.1 II.6 i 7 III.1 III.2 III.3
19. W podróży z Chopinem	• <i>Hulanka</i> (F. Chopin, S. Witwicki); • Życie i twórczość najwybitniejszej postaci polskiej kultury muzycznej; • Miejsca związane z F. Chopinem; • Fermata; • F. Chopin <i>Etiuda c-moll, Polonez A-dur, Polonez g-moll</i>; • F. Chopin <i>Preludium Des-dur</i> zwane <i>Deszczowym</i> (fragment) do grania; • Film <i>Region, z którego czerpał Fryderyk Chopin. Kujawsko-pomorskie, ta ziemia inspiruje</i>.	I.1.1 i 3 I.2.1 i 4 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1, 2, 4 i 5 II.4.2 II.5.1 II.6 i 7 III.1 III.2
20. Wiosna tuż-tuż...	• Piosenka <i>Kiedy przyjdzie wiosna?</i> (M. Małecki, E. Szeptyńska); • Coda i mormorando.	I.1.1, 3–6 I.4.3 i 4 II.1.1 II.2.2
21. Cztery smyki	• Rodzina instrumentów strunowych smyczkowych; • Kwartet smyczkowy; • Z. Kodály <i>Háry János</i>, C. Saint-Saëns <i>Łabędź</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>, F. Schubert IV część <i>Kwartetu Es-dur</i>; • Plansza <i>Instrumenty strunowe smyczkowe</i>; • Filmy <i>Altówka</i> i <i>Wiolonczela</i>.	I.2.4 i 5 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1 II.3.1 i 3 III.5 III.9
22. Klucze i kluczyki	• Piosenki <i>Kiedy przyjdzie wiosna?</i> (M. Małecki, E. Szeptyńska), <i>Złoty kluczyk</i> (S. Marciniak, B. Lewandowska); • Przedtakt; • Zabawa muzyczna <i>Zabawy z kluczami</i>.	I.1.1 i 3 I.2.4 i 5 II.2.2 i 4
23. Wiosenne tradycje	• Piosenki <i>Złoty kluczyk węz</i> (S. Marciniak, B. Lewandowska), <i>Kłania się Marzanka</i> (anonim), <i>Kogucik</i> (anonim); • Wiosenne zwyczaje; • Zabawy muzyczne <i>Wypędzanie zimy, Kto jest kogutem?</i>	I.1.1 I.2.1 i 5 II.1.1 III.4

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
24. Wiosna pełna muzyki	• Muzyka ilustracyjna; • Piosenka <i>W kurniku</i> (W. Rudziński, S. Karaszewski); • Wiersz J. Kulmowej <i>Wiosenny wietrzyk</i>; • L. van Beethoven VI Symfonia F-dur zwana <i>Pastoralną</i> fragment pt. <i>Burza, Oda do radości</i>, inne przykłady muzyki ilustracyjnej, np. C. Saint-Saëns <i>Łabędź</i>, W.A. Mozart (?) <i>Butka z masłem</i>, E. Grieg <i>W grocie króla gór</i>.	I.1.1, 3 i 5 I.2.1 i 4 I.4.1, 3 i 4 II.4.3 II.6 i 7 III.1
25. Nastroje wiosenne	• Piosenka <i>W kurniku</i> (W. Rudziński, S. Karaszewski); • Instrumenty strunowe szarpane – harfa; • C. Debussy <i>Arabeska nr 1</i> w transkrypcji na harfę; ew. nagrania innych utworów ilustracyjnych, np. <i>Lot trzmiela</i> N. Rimskiego-Korsakowa, <i>Obrazki z wystawy</i> M. Musorgskiego, <i>Karnawał zwierząt</i> C. Saint-Saënsa, <i>Symfonia dziecięca</i> cz. I L. Mozarta; • A. Vivaldi <i>Wiosna</i> oraz E. Grieg <i>W grocie króla gór</i> – utwór do grania; • Plansza <i>Instrumenty strunowe szarpane i uderzane</i>; • Film <i>Harfa</i>.	I.2.1 i 4 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1–4 II.3.1
26. Muzyka ludowa	• Piosenki <i>Krzywy Jan i Gęsi, gęsi</i>; • Dzieło Oskara Kolberga; • <i>Mazurek E-dur</i> op. 6 nr 3 i <i>Polonez g-moll</i> F. Chopina, <i>Bossa in Re</i> J. Morela, <i>Polka Italienne</i> S. Rachmaninowa, <i>Taniec węgierski d-moll</i> nr 12 J. Bramsa, <i>Nad pięknym modrym Dunajem</i> J. Straussa, <i>Taniec zbójnicki</i> z baletu <i>Harnasie</i> K. Szymanowskiego, <i>Mazur</i> z opery <i>Straszny dwór</i> S. Moniuszki. • Bogactwo polskiego folkloru; • Etnografia; • Chodzony, krakowiak, utwór regionalny.	I.1.1 I.3.1 i 2 I.4.1 i 3 II.5.1 i 2 II.9 III.2–5 III.9
27. Trochę historii... i „wielkie plany dla każdej mamy”	• Konstytucja 3 maja; • Pieśni patriotyczne; • Pieśń <i>Witaj, majowa jutrzeńko</i> (anonim, R. Suchodolski); • E. Grieg <i>Poranek</i> ze suity <i>Peer Gynt</i> – utwór do grania.	I.1.1, 3 i 4 I.2.1 i 3 II.1.1 II.2.1, 2 i 5 III.1
28. Muzyka w dobrej formie	• Formy muzyczne AB, ABA, rondo; • Śpiew w kanonie; • Kanon <i>Idzie wiosna</i>, pieśń <i>Witaj, majowa jutrzeńko</i> (anonim, R. Suchodolski); • D. Kabalewski <i>Galop</i>, C. Saint-Saëns <i>Słoń z Karnawału zwierząt</i>, S. Mercadante <i>Rondo Russo</i> z <i>Koncertu fletowego e-moll</i>.	I.1.1, 3 i 6 I.2.3 i 5 I.3.3 I.4.1, 2 i 4 II.4.3
29. Marzenia i życzenia	• Piosenka <i>Pioseneczka o marzeniach</i> (K. Kwiatkowska, Z. Książek) oraz inne wybrane piosenki na Dzień Mamy; • Czytanie zapisu nutowego (repetycja, coda, volta).	I.1.1, 3, 5 i 6 I.2.1, 4 i 5 II.2.1–3 II.9 III.5–7

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
30. Wakacje na sześciu strunach	• Piosenka <i>Hej, lato, lato, lato</i> (A. Markiewicz, K. Wodnicka); • Kanon <i>Lubię podróżować</i> (mel. tradycyjna, U. Smoczyńska); • Kanon – zasady wykonywania; • Instrumenty strunowe szarpane – gitara; • Utrwalenie wybranych wiadomości; • J. Morel <i>Bossa in re</i>; • Plansza <i>Instrumenty strunowe szarpane i uderzane</i>; • Film <i>Gitara</i>.	I.1.1 i 3 I.2.1 i 3 I.4.2 II.1.1 II.2.1–4 II.3.1
31. Wyprawa na morski brzeg	• Piosenka <i>Hej, lato, lato, lato</i> (A. Markiewicz, K. Wodnicka), kanon <i>Lubię podróżować</i> (mel. tradycyjna, U. Smoczyńska) i szanta <i>Pacyfik</i> (anonim, S. Klupś); • Szanta; • Zabawa muzyczna <i>Morski port</i>.	I.1.1 I.2.4 i 5 II.1.1 II.2.1
32. Na podhalańską nutę	• Piosenki: <i>Hej, lato, lato, lato</i> (A. Markiewicz, K. Wodnicka), <i>Pacyfik</i> (anonim, S. Klupś), <i>W murowanej piwnicy</i> (anonim); • Muzyka podhalańska z przyśpiewką.	I.1.1 I.2.1 i 3 I.4.1 i 2 II.1.1 II.2.1 i 2 II.3.3 II.4.1 II.5.2 II.8 III.3 i 4

KLASA 5

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Odkrywamy świat dźwięków	• Piosenka <i>Odkrywcy muzyki</i> (muz. T. Struzik, sł. M. Sarnowska) – śpiewanie w grupie i solo • Śpiewanie piosenki z nut • Zastosowanie gestodźwięków przy akompaniowaniu do piosenki • Poszukiwanie w najbliższym otoczeniu różnych odgłosów • Zabawa ruchowa przy piosence • Czytanie notacji muzycznej – śpiewanie gamy D-dur solmizacją • Budowa piosenki: zwrotka, łącznik, refren • Nazywanie i wyjaśnianie znaczenia symboli muzycznych z zapisu nutowego piosenki	I.1.1 I.1.3 I.1.5 I.2.2 i 4 I.3.3 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.4.3

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
2. Wszystko śpiewa dookoła	- Piosenka <i>Odkrywczy muzyki</i> (muz. T. Struzik, sł. M. Sarnowska) - Granie akompaniamentu instrumentalnego do piosenki - Śpiewanie z zachowaniem zasad higieny głosu - Budowa i działanie aparatu głosowego człowieka - Higiena głosu, ćwiczenia oddechowe i głosowe - Słuchanie utworów związanych z przyrodą: głosy ptaków, śpiew wielorybów humbalków, C. Saint-Saëns, <i>Ptaszarnia</i> z cyklu <i>Karnawał Zwierząt</i>, ew. <i>Słoń, Łabędź</i> z tego samego cyklu, Affabre Concinui, <i>Włazł kotek na dach</i> i Bach! - Określanie cech utworów	I.1.1 I.1.3 I.4.2 II.1.1 II.1.2 II.2.1 II.3.2 i 3 II. 6 i 7 III.1
3. Jednogłosowo czy wielogłosowo?	- Piosenka <i>Jesienna bossa nova</i> (muz. i sł. T. Struzik) - Piosenka <i>Pałacyk Michla</i> z kl. 4 <i>Idą leśni</i> (muz. J. Wasowski, sł. J. Jurandot) - Śpiewanie wybranych piosenek solo, tutti i z podziałem na role; wprowadzenie pojęć: solo i tutti - Granie akompaniamentu do piosenki <i>Jesienna bossa nova</i> - Śpiew a capella a śpiew z akompaniamentem - Śpiew jednogłosowy a śpiew wielogłosowy - Pieśni patriotyczne związane z II wojną światową – przypomnienie piosenek <i>Pałacyk Michla</i> - Wprowadzenie pojęć: śpiew a cappella i z akompaniamentem, aparat wykonawczy, śpiew jednogłosowy i wielogłosowy	I.1.1 I.2.1 I.2.5 II.1.1 II.2.1 i 2 II.2.5 II. 3.1 III. 3 III. 6
4. Muzyka na jesienną pogodę	- Piosenka <i>Zawsze jest pogoda</i> (muz. W. Kaleta, sł. J. Holm) - Nastrój w muzyce - Słuchanie: G.F. Händel <i>Muzyka na wodzie</i> (możliwości instrumentów dętych) - Znajomość oznaczeń artykulacyjnych – kropki przy nucie i nad nutą, łuku łącznika i łuku legato	I.1.1 I.1.3 I.1.4 I.2.1 I.3.1 II.1 i 2 II.2.2 II.2.4 III.1
5. Grające powietrze	- Piosenka <i>Zawsze jest pogoda</i> (muz. W. Kaleta, sł. J. Holm) - Instrumenty dęte blaszane – trąbka i waltornia – znajomość budowy, brzmienia i zasad wydobycia dźwięku - Plansza <i>Instrumenty dęte blaszane</i>, filmy <i>Trąbka</i> i <i>Waltornia</i> - Słuchanie: G. Rossini <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> (trąbka), C.M. von Weber <i>Chór strzelców</i> z opery <i>Wolny strzelec</i> (waltornia) - Tworzenie kompozycji muzycznej, w której głównym „instrumentami” będą przedmioty grające dzięki powietrzu	I.1.1 I.1.3 I.1.5 i 6 I.2.1 I.2.4 i 5 II.1.1 II.2.1 II.2.3 II.4.1 III.1

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
6. Duch wieje, kędy chce	- Piosenka ludowa <i>Bandoska</i> – śpiewanie w grupie i granie na fletach/dzwonkach - Określenie nastroju (trybu minorowego) utworu - Jan Paweł II jako papież, wybitny Polak i miłośnik sztuki - Instrumenty dęte blaszane – puzon i tuba – znajomość budowy, brzmienia i zasad wydobycia dźwięku - Plansza <i>Instrumenty dęte blaszane</i>, filmy <i>Puzon</i> i <i>Tuba</i> - Słuchanie: J. Golland <i>Koncert na tubę</i> (tuba), G. Lohmann <i>Diabelski puzon</i> (puzon)	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 I.4.4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.3.1 III.1
7. Jesienne kompozycje nie tylko muzyczne	- Piosenka <i>Rozwierzona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska) – śpiewanie piosenki w zespole - Odróżnianie w zapisie i słuchem wartości rytmicznych: ćwierćnuty, ósemki, półnuty - Odczytywanie oznaczeń graficznych instrumentów i gestodźwięków w partyturkach. - Tworzenie akompaniamentu z wykorzystaniem „jesiennych” przedmiotów (np. kasztany, żołędzie, liście)	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 i 5 I.4.1 I.4.4 II.1.1 II.1.5 II.2.1 I.2.2
8. Wielka rodzina instrumentów perkusyjnych	- Piosenka <i>Rozwierzona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska) – śpiewanie w zespole piosenki - Słuchanie: A. Chaczaturian <i>Taniec z szablami</i> - Granie: <i>Opowieść jesiennego deszczu</i> (mel. G. Drążek, oprac. K. Jakóbczak-Drążek) - Instrumenty perkusyjne w orkiestrze - Rozpoznawanie instrumentów perkusyjnych na ilustracjach i po brzmieniu - Podział instrumentów perkusyjnych na melodyczne i niemelodyczne. - Źródła dźwięku w instrumentach perkusyjnych - Plansza <i>Instrumenty perkusyjne</i> oraz filmy prezentujące grę na różnych instrumentach perkusyjnych	I.1.1 i 3 I.2.1 I.2.4 I.4.1 I.4.2 II.3.1 II.3.3 III.1
9. Drogi Polaków do niepodległości	- Pieśń <i>Leguny w niebie</i> (muz. i sł. A. Kowalski) - Słuchanie: I.J. Paderewski <i>Krakowiak fantastyczny</i> - Różne sposoby walki o niepodległość - I.J. Paderewski – wirtuoz, kompozytor, polityk i ambasador Polski - Rozpoznawanie w utworze artystycznym cech krakowiaka - Pieśni historyczne związane ze świętem 11 listopada - Śpiewanie pieśni patriotycznej związanej ze świętem	I.1.1 I.1.3 I.1.4 I.4.1 II.2.1 II.2.2 II.2.5 III.1 III.7
10. W oczekiwaniu na pierwszy śnieg	- Piosenka <i>Ogólnie zima</i> (muz. J. Smoczyński, sł. J. Holm) – śpiewanie w grupie piosenki - Zjawiska muzyczne: synkopa, przedtakt, pauzy, volty - Nazwy, funkcje i zapis różnych oznaczeń muzycznych, w tym znaków chromatycznych - Samodzielne odnajdywanie w nutach piosenki rytmu z synkopą	I.1.1 I.1.3 II.1.1 II.1.2 II.2.1–3

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
11. Wkrótce święta Bożego Narodzenia	• Pastorałka <i>My też pastuszkowie</i> – śpiewanie solo lub w grupie pastorałki • Granie: kolędy i pastorałki • Polskie zwyczaje związane z Bożym Narodzeniem • Oznaczenia dynamiczne, akcent muzyczny	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 I.4.1 I.4.3 i 4 II.1.1 II.2.2 i 4 III.4 III.7
12. Kapele ludowe	• Pastorałka <i>My też pastuszkowie</i> – śpiewanie solo lub w grupie pastorałki • Kolędy i pastorałki – muzykowanie na instrumentach melodycznych • Kapele ludowe – słuchanie brzmień różnych zespołów, rodzaje kapel ludowych, instrumentarium ludowe • Plansza <i>Folklor Polski</i> – zasoby dotyczące kapel ludowych	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.3.1 i 3 III.1 III.4 III.7
13. Jeszcze jeden mazur dzisiaj	• <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska) • Słuchanie: <i>Mazur</i> w wykonaniu kapeli ludowej, S. Moniuszko <i>Mazur</i> z opery <i>Straszny dwór</i> • Rozpoznawanie charakterystycznych cech mazura • Granie: rytmy mazura • Poznawanie wybranych kroków i figur mazura • Film <i>Mazur</i> • Plansze <i>Folklor Polski</i> i <i>Polskie tańce narodowe – Mazur</i>	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.3.1 i 2 I.4.1 II.1.1 II.2.1–3 II.5.1 II.7 III.4
14. Szybko i wolno – oberek i kujawiak	• Piosenki <i>Taniec tupaniec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska) • Słuchanie: <i>Oberek i Kujawiak</i> w wykonaniu kapeli ludowej, R. Twardowski <i>Oberek</i>, H. Wieniawski <i>Kujawiak a-moll</i> • Rozpoznawanie cech oberka i kujawiaka • Granie: rytmy kujawiaka i oberka • Podstawowe cechy oberka i kujawiaka • Wybrane kroki i figury oberka i kujawiaka • Określanie cech polskich tańców narodowych • Plansze <i>Folklor Polski</i>, <i>Polskie tańce narodowe – Oberek</i>, <i>Polskie tańce narodowe – Kujawiak</i> • Filmy <i>Oberek i Kujawiak</i>	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.3.1 I.4.1 I.4.2 II.1.1–2 II.2.1–2 II.3.3 II.4.1 II.5.1 III.1 III.4

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
15. Polskie tańce narodowe	- Piosenki <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska), <i>Taniec tupaniec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska), piosenki z 4 klasy - Określanie cech polskich tańców narodowych - Układ taneczny wybranego tańca narodowego - Recytacje w rytmach tańców polskich - Słuchanie: artystyczne opracowania tańców narodowych - Granie: rytmy polskich tańców narodowych	I.1.2 I.1.3 I.3.1–2 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 II.2.2 II.5.1 III.1 III.2 III.4
16. Czar muzyki płynącej ze sceny	<i>Gioachino</i> (M. Sarnowska) – śpiewanie piosenki solo i tutti - Opery – muzyczne przedstawienia teatralne - Opera – budowa, elementy spektaklu, wykonawcy i realizatorzy - Słuchanie: G. Rossini <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i>, S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> z opery <i>Straszny dwór</i> - Granie: G. Bizet, fragment <i>Pieśni Torreadora</i> z opery <i>Carmen</i>, akompaniament na łyżkach G. Rossini - Film <i>Idziemy do teatru</i> (Teatr Wielki. Opera Narodowa)	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 i 5 I.4.1 I.4.3 II.1.1 i 2 II.2.2 II.6 II.7 III.1 III.2 III.9
17. Za kulisami opery – Stanisław Moniuszko	<i>Pieśń Prząsniczka</i> (muz. S. Moniuszko, sł. J. Czeczot) - Słuchanie: S. Moniuszko <i>Polonez Miecznika</i> z opery <i>Straszny dwór</i>, S. Moniuszko <i>Straszny dwór: Mazur, Aria Miecznika, Aria z kurentem</i> - Granie: S. Moniuszko <i>Pieśń Halki</i> - Stanisław Moniuszko – kompozytor narodowy - Film <i>Polonez</i> z opery <i>Halka</i>	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.3.2 II.3.3 II.4.1 i 3 III.1 III.2 III.8 III.9

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
18. Jak powstaje muzyka – rytm, metrum i tempo	- Piosenka <i>Magiczna katarynka</i> (muz. J. Smoczyński, sł. S. Karaszewski), Kanon <i>Don, don</i> C. Orffa - Śłuchanie: E. Grieg <i>Peer Gynt</i>, część VII, G. Keetman <i>Taniec ekstacyjny</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski g-moll</i> nr 5 - Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej rytmu, metrum i tempa - Rytm w przyrodzie i architekturze - Tworzenie prostych rytmów w podanym metrum i rozpoznawanie metrum w prostych przykładach - Plansza <i>Rytm i metrum</i> - Stosowanie zmian tempa w praktyce - Metronom	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.5 I.4.1 II.1.1 II.2.1 i 2 III.1
19. Jak powstaje muzyka – melodia, dynamika i artykulacja	- Kanon <i>Don, don</i> C. Orffa, Piosenka ludowa <i>Wele, wele, wetka</i> - Śłuchanie: C. Saint-Saëns <i>Łabędź</i> i <i>Akwarium</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski d-moll</i> nr 12, R. Schumann, <i>Śmiały jeździec</i> z cyklu <i>Album dla młodzieży</i> - Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej melodii, dynamiki, artykulacji - Zagadnienia związane z zapisem nut na pięciolinii. - Czym jest notacja muzyczna - Plansza <i>Melodia</i> – zasoby dotyczące melodii, dynamiki i artykulacji - Niektóre oznaczenia dynamiczne - Artykulacja <i>staccato</i> i <i>legato</i> - Zastosowanie zmian tempa, dynamiki i artykulacji w praktyce - Śledzenie zmian tempa, dynamiki i artykulacji w utworze	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 I.4.1 I.4.2 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.2.4 II.2.5 II.6 i 7 III.1
20. Jak powstaje muzyka – harmonia i barwa dźwięku	- Piosenka <i>Kciuciubabka</i> - Śłuchanie: A. Dvořák, temat <i>Symfonii „Z Nowego Świata”</i>, N. Rimski-Korsakow, <i>Szeherazada</i>, F. Rybicki, <i>Kot i mysz</i> - Granie: akompaniament akordowy - Harmonia i barwa dźwięku - Trójdźwięk, akompaniament oparty na triadzie harmoniczej - Dobieranie akordów do prostej melodii - Plansza <i>Elementy muzyki</i> – zasoby dotyczące harmonii i barwy dźwięku; elementy muzyki w zapisie partytury	I.1.1 I.1.3 I.1.5 i 6 I.4.1 II.1.1 i 2 II.2.1, 2 i 4 II.4.4 III.1
21. Każdy ma głos!	- Piosenka <i>Rozkołysz pieśnią świat</i> (muz. W. Korcz, sł. W. Chotomska) - Śłuchanie: F.B. Mäche <i>Korwar</i>, <i>Zielony mosteczek</i> - Zasady prawidłowego operowania głosem - Ćwiczenia na prawidłowy oddech, właściwą dykcję i emisję – wierszyki M. Strzałkowskiej	I.1.1 I.1.3 I.1.4 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 II.2.1 III.1

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
22. Głos w różnych barwach	• Słuchanie: S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> z opery <i>Straszny dwór</i>, W. Lutosławski <i>Ptasie plotki</i> (śl. J. Tuwim), H. Wars <i>Śpij, kochanie</i> (śl. L. Starski), • <i>A ty matulu – a chłóż tam puka</i> w wykonaniu A. Nowak i w opracowaniu K. Szymanowskiego • Podstawowe głosy ludzkie – wywiad z Jadwigą Rappé • Tzw. biały głos ludowej śpiewaczki • Muzyka regionu kurpiowskiego • Plansza <i>Folklor Polski</i> – zasoby dotyczące regionu kurpiowskiego • Odróżnianie oryginalnej muzyki ludowej od jej artystycznego opracowania • Karol Szymanowski	I.4.1 I.4.2 I.4.3 II.3.2 II.4.3 III.1 III.4
23. Instrumenty dęte drewniane	• Instrumenty dęte drewniane – flet, klarnet, obój i fagot – ogólna budowa instrumentów dętych drewnianych, rozpoznawanie instrumentów na zdjęciu i po brzmieniu • Jazz • Słuchanie: J.S. Bach, <i>Badinerie</i> z <i>Suity</i> <i>h-moll</i>, A. Vivaldi <i>Koncert G-dur</i>, cz. III, G. Gershwin <i>Błękitna rapsodia</i> • Granie: standard jazzowy <i>Kiedy święci idą do nieba</i> • Plansza <i>Instrumenty dęte drewniane</i> • Improwizacja w muzyce • G. Gershwin – klasyk jazzowy	I.2.1 I.2.5 I.4.1 I.4.2 II.1.1 II.3.1 II.3.2 III.1
24. Odmieniony świat	• Wiersz <i>Wróżby</i> W. Broniewskiego, przysłowia ludowe • Formy muzyczne – wariacje • Słuchanie: W.A. Mozart <i>Wariacje „Ah, vous dirai-je, Maman”</i> • Rozpoznawanie w utworze zmian tematu i określanie, na czym one polegają • Granie: <i>Trzy kurki</i> • Tworzenie wariacji o tematyce wiosennej • Plansza <i>Budowa utworu</i>	I.1.1 I.1.3 I.1.5 I.2.1 I.2.4 I.4.1 I.4.2 II.4.3 II.6 i 7 III.1
25. Na majówkę, na wędrowną	• Piosenka <i>Na majówkę, na wędrowną</i> (W. Chotomska, Zygmuntowicz), <i>Uśmiech mamy</i> (muz. T. Struzik, śl. E. Zawistowska) • Słuchanie: S. Rachmaninow, <i>Polka Italienne</i> • Układ taneczny do utworu oparty na kroku polki • Utrwalenie form muzycznych – rozpoznawanie budowy utworów	I.1.1 I.1.3 I.3.2 I.4.1 I.4.2 I.4.3 i 4 II.1.1 II.4.3 III.1
26. Serwetki Tadeusza Kościuszki	• Pieśń <i>Dalej chłopcy, dalej żywo</i> (muz. K. Hofman, autor słów nieznanymi) – śpiewanie w grupie piosenki • Przypomnienie podstawowych cech krakowiaka • Określenie budowy piosenki • Granie: akompaniament do piosenki • Tło historyczne pieśni i Tadeusz Kościuszko • Oznaczenie <i>Da capo al fine</i>	I.1.1 I.1.3 I.3.1 I.3.2 II.2.3 II.4.3 II.5.1 III.1

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
27. Grające kamienie	- Piosenka <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Szeptyńska) – śpiewanie w grupie piosenki - Śłuchanie: M. de Falla <i>Taniec ognia</i> - Niekonwencjonalne wykorzystanie kamieni do zabaw muzycznych i akompaniamentu - Znajomość znaków chromatycznych: krzyżyka, kasownika, bemola	I.1.1 I.1.3 II.1.1 II.2.1 i 2 III.1
28. Nad błękitną wodą	- Piosenka <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Szeptyńska), <i>Wesoły żeglarz</i> (mel. angielska, sł. polskie T. Śliwiak) – śpiewanie w grupie i fragmentów solo piosenek - Śłuchanie: C. Saint-Saëns <i>Akwarium</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i> - Granie: trójdźwięki C-dur i d-moll na dzwonkach - Elementy ilustracyjne w utworach muzycznych	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 I.4.1 I.4.2 I.4.4 II.4.1 III.1
29. Nad polskim morzem	- Piosenka <i>Wesoły żeglarz</i> (mel. angielska, sł. pol. T. Śliwiak), piosenka ludowa <i>Nenka, Lato, lato</i> (L.J. Kern, Krzemiński) - Charakterystyka regionu Kaszub - Kaszubskie instrumenty ludowe - Plansza <i>Folklor Polski</i> – zasoby dotyczące regionu Kaszub	I.1.1 I.1.3 I.4.1 I.4.2 II.1.1–2 II.2.1–3 III.4
30. Co zostało w pamięci	- Piosenki z całego roku – śpiewanie w grupie i solo (fragmenty) wybranych piosenek - Śłuchanie: wybrane utwory z całego roku - Odgadywanie zagadek muzycznych polegających na rozpoznawaniu utworów poznanych w ciągu roku szkolnego - Sprawdzenie znajomości większości oznaczeń muzycznych znajdujących się w nutach podręcznika, takich jak: wartości rytmiczne, znaki repetycji, akcent, takt itp. - Grupy instrumentów – powtórzenie i przyporządkowywanie do określonych grup (strunowe smyczkowe, strunowe szarpiane, dęte drewniane, dęte blaszane, perkusyjne) - Zabawy i zagadki ruchowo-muzyczne	I.1.1 I.1.3 I.4.1 I.4.2 II.1.1 II.2.1–4 II.3.1 II.6 II.7 III.1

KLASA 6

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Koniec wakacji	- Piosenka <i>Koniec wakacji</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska) - Śpiewanie w grupie i solo piosenki - Nazywanie i wyjaśnianie znaczenia symboli muzycznych z zapisu nutowego piosenki	I.1.1 I.1.3 I.1.5 II.1.1 II.1.2 II.2.1–5

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
2. Magia i religia – muzyka w służbie ducha	• <i>Zabierz się razem z nami</i> (śl. pol. S. Karaszewski) • Słuchanie: negro spirituals <i>Git on bo'd child'en</i>, A. Vivaldi <i>Jesień</i> z cyklu <i>Cztery pory roku</i>, przykłady muzyki z czterech świątyn: kościoła, cerkwi, meczetu i synagogi • Rola muzyki w życiu człowieka	I.1.1 I.1.3 I.4.1 I.4.2 II.1.1 II.1.2 II.2.1 II.4.1 II.4.2 II.6 i 7 III.1 III.9
3. <i>De gustibus non est disputandum</i>	• Negro spirituals <i>Zabierz się razem z nami</i> (śl. pol. S. Karaszewski) • Słuchanie: W.A. Mozart <i>Allegro</i> z <i>Eine kleine Nachtmusik</i>, C. Orff <i>O Fortuna</i> z kantaty <i>Carmina Burana</i> • Granie: akompaniament instrumentów perkusyjnych, pieśń ludową <i>Plon niesiemy, plon</i> • Gust muzyczny, samodzielne uzasadnianie wyboru ulubionych utworów • Rozrywkowa funkcja muzyki w dziejach ludzkości	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 I.4.1 II.1.1 II.2.1 II.2.2 II.6 II.8 III.1 III.9
4. Czas miniony, czas obecny	• Piosenka <i>Siekiera, motyka</i> • Rola muzyki w czasie II wojny światowej • Słuchanie: dowolne utwory z repertuaru muzyki poważnej • Granie: rytm polki	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.3.1 II.1.1 i 2 II.2.2 III.1
5. Jesienne muzykowanie	• Piosenka <i>Jesień</i> (muz. A. Markiewicz, śl. Z. Holska-Albekier), ew. <i>Hej lato, lato</i> (muz. A. Markiewicz, śl. K. Wodnicka) • Fragment wiersza L. Staffa <i>Deszcz jesienny</i> • Słuchanie: A. Vivaldi, <i>Jesień</i> z cyklu <i>Cztery pory roku</i> • Granie: akompaniament melodyczny do piosenki • Zadanie twórcze: jesienna ilustracja słowno-muzyczna z wykorzystaniem gestodźwięków, instrumentów, papieru • Sztuka inspirowana przyrodą: poezja, malarstwo, muzyka	I.1.1 I.1.3 I.1.5 i 6. I.2.1 I.2.4 i 5 I.4.4 II.1.1 II.2.1 III.1 III.6
6. Spotkanie z kompozytorką	• Piosenki: <i>Jesień</i> (muz. A. Markiewicz, śl. Z. Holska-Albekier), <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, śl. K. Jaślar), ew. inne piosenki K. Kwiatkowskiej • Śpiewanie piosenki solo, tutti, a cappella i z akompaniamentem • Zabawa twórcza z wykorzystaniem prawa Archimedesesa – tworzenie improwizacji wokalnych i instrumentalnych • Poszukiwanie odgłosów z użyciem wody • K. Kwiatkowska, piosenka <i>Zuzia, lalka nieduża</i> do grania • Wywiad z Krystyną Kwiatkowską – współczesną kompozytorką piosenek dla dzieci i młodzieży	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 i 5 II.1.1 II.2.1 i 2

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
7. Z historii Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina	- Piosenka <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. K. Jaślar) - Stuchanie: F. Chopin, <i>Preludium Des-dur</i> op. 28 nr 15 - Granie: F. Chopin, <i>Marsz żałobny z Sona-ty b-moll</i> op. 32 nr 2 do grania - Rafał Blechacz gra <i>Poloneza As-dur</i> op. 53 F. Chopina – nagranie z występu w II etapie XV Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie (film) - Konkurs chopinowski – powstanie, historia i organizacja, stan obecny - Sylwetki polskich laureatów konkursu – K. Zimmermana i R. Blechacza - Wielcy kompozytorzy polscy i zagraniczni (przypomnienie jak najwięcej nazwisk w formie konkursu) - Nasz największy kompozytor F. Chopin – przypomnienie i utrwalenie informacji o kompozytorze i jego twórczości	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 I.4.3 I.4.4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.1.5 II.6 i 7 III.1 III.2 III.3
8. Orkiestra symfoniczna	- Piosenka <i>O, o, o! Orkiestra?</i> (M. Sarnowska) - Stuchanie: N. Rimski-Korsakow, <i>Szeherazada</i>, cz. I; J. Fucik, <i>Wejście gladiatorów</i> - Fragment filmu z wizytą w filharmonii - Rozmieszczenie grup instrumentów w orkiestrze symfonicznej i rola dyrygenta w orkiestrze - Batuta, triola, strojenie instrumentów – nowe terminy - Rozróżnianie zespołów wykonawczych – orkiestra symfoniczna - Nazywanie grup instrumentów, wskazywanie ich na fotografii orkiestry symfonicznej - Rola dyrygenta w przygotowaniu koncertu z orkiestrą - Sylwetki słynnych dyrygentów	I.1.1 I.1.3 I.4.1 I.4.2 II.3.3 III.1 III.2 III.8
9. Pieśń ujdzie cało	- Piosenki: <i>O, o, o! Orkiestra?</i> (M. Sarnowska), <i>Maki</i> (muz. S. Niewiadomski, sł. K. Makuszyński) - Stuchanie: N. Rimski-Korsakow, <i>Szeherazada</i>, cz. I - Partytura – wyjaśnienie terminu - Odczytywanie elementów notacji muzycznej w partyturze - Śpiewanie pieśni <i>Maki</i> z podziałem na role „Płomień rozgryzie malowane dzieje, skarby mieczowi spustoszą złodzieje, pieśń ujdzie cało” – cytat z <i>Konrada Wallenroda</i> A. Mickiewicza jako punkt wyjścia do rozmowy o historii Polski opisaną w pieśniach patriotycznych - Przypomnienie pieśni patriotycznych poznanych w minionych latach nauki - Granie akompaniamentu do piosenki <i>Maki</i>	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.4 II.2.1 II.2.2 II.2.6 II.2.7 III.1 III.6
10. Symfonia dźwięków	L. van Beethoven – wielki symfonik - Stuchanie fragmentów: <i>V Symfonii c-moll</i>, cz. I <i>Allegro con brio</i>, <i>Ody do radości</i> z finału <i>IX Symfonii</i> (sł. F. Schiller, tłum. K.I. Gałczyński) - Rozróżnianie głosów ludzkich, wprowadzenie nowej nazwy – baryton - Śpiewanie <i>Ody do radości</i> z tekstem polskim w przekładzie K.I. Gałczyńskiego - Granie: <i>Dla Elizy</i>, <i>Hymn do nocy</i>, <i>Oda do radości</i> L. van Beethovena - Wirtuoz – rola solisty wykonującego utwory z orkiestrą	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.2 I.4.1 II.1.1 II.1.2 II.2.1–3 II.3.1 II.3.2 II.4.1 III.1

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
11. W kręgu tradycji	- Piosenka <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll); kolęda ukraińska <i>Nowa radist stała</i> - Piosenka hebrajska <i>Sewiwon</i> i zabawa w drejdel - Granie: pastorałki <i>Cieszymy się i pod niebiosy, Hej, w dzień narodzenia</i> - Najważniejsze święta i tradycje innych religii (katolików, prawosławnych, grekokatolików, żydów, muzułmanów) - Rozpoznawanie zespołu wykonawczego – chór męski	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 I.4.1 I.4.2 I.4.3 II.1.1 II.4.1 III.4 III.7
12. Boże Narodzenie w dawnych i nowych kolędach	- Piosenka <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll), <i>Nowa radist stała, a spis Bartek</i> - Sluchanie: <i>Nuż my, dziatki, zaśpiewajmy z weselem</i>, dawne i nowe polskie kolędy – sluchanie ich w wykonaniu różnych rodzajów chórów - Piosenka hebrajska <i>Sewiwon</i> - List chórzystki Adeli - Granie polskich kolęd i pastorałek – realizacja partytur dwu- i trzygłosowych	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.1.5 III.1 III.4 III.6–8
13. Kolędy i pastorałki źródłem inspiracji w muzyce współczesnej	- Sluchanie: F. Chopin, <i>Scherzo h-moll</i> op. 20 - Wybrane piosenki o tematyce świątecznej, kolędy i pastorałki - Granie: <i>Lulajże, Jezuniu</i> i <i>a wczora z wieczora</i> <i>Scherzo h-moll</i> F. Chopina – rozpoznawanie słuchem melodii kolędy <i>Lulajże, Jezuniu</i> - Współczesne pieśni bożonarodzeniowe	I.1.1 I.1.3 I.2.1 II.1.1 II.2.1–3 III.1 III.4
14. Tańce królewskie i cesarskie	- Karnawał i dawne tańce karnawałowe – rola tańca w życiu człowieka - Sluchanie: Anonim <i>Rex</i>, Johann Strauss (syn) <i>Walc cesarski</i> - Określanie charakteru muzyki w utworze z uwzględnieniem kontrastów między częściami - Podstawowe kroki pawany - Filmy <i>Pawana</i>, <i>Walc</i> - Granie: <i>Nad pięknym modrym Dunajem</i> - Określanie cech walca na podstawie utworu - Oś czasu – kilka faktów z historii Polski renesansu, Mikołaj Gomółka	I.2.1 I.2.3 I.3.2 I.4.1 I.4.2 II.3.3 II.4.1 II.5.3 II.6 II.7 III.1
15. Tańce na styczniowy mróz – samba i rumba	- Kanon <i>Rytmu synkopowane</i> (tradycyjna mel. angielska, sł. pol. U. Smoczyńska) - Śpiewanie solo kanonu na tle melodii głosu towarzyszącego. - Akompaniowanie do kanonu na instrumentach perkusyjnych - Sluchanie: <i>Samba</i> - Granie: akompaniament do kanonu na instrumentach perkusyjnych - Tańce latynoamerykańskie: samba i rumba - Filmy: <i>Samba</i> i <i>Rumba</i> - Krok podstawowy samby	I.1.1 I.1.3 I.3.1–2 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 II.2.1–2 II.5.3 III.1 III.5

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
16. Tańce na styczniowy mróz – cza-cza	• Kanon <i>Rytmy synkopowane</i> (tradycyjna mel. angielska, sł. pol. U. Smoczyńska), <i>Tańczymy cza-czę</i> (muz. W. Kaleta, słowa S. Karaszewski) • Tańce latynoamerykańskie • Film <i>Cha-cha</i> • Podstawowy krok cza-czy	I.1.1 I.1.3 I.2.3 I.3.2 II.1.1 i 2 II.2.2 II.5.3
17. Balet	• Słuchanie: P. Czajkowski <i>Taniec wróżki</i>, <i>Jezioro łabędzie</i> • Granie: Temat z baletu <i>Jezioro łabędzie</i> • Balet – przedstawienie teatralne, w którym środkiem wyrazu jest ruch, gest i taniec • P. Czajkowski – kompozytor najbardziej znanych baletów • Czelesta	I.2.1 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.3.3 II.4.1 II.6–7 III.1 III.2 III.5
18. Karol Szymanowski	• Słuchanie: <i>Taniec zbójnicki</i> i <i>Redyk</i> z baletu <i>Harnasie</i> • Karol Szymanowski – kompozytor baletów	I.4.1–4 II.4.1 III.1 III.2 III.4
19. Dom pełen muzyki	• Piosenka <i>Muzykalna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska) • Śpiewanie piosenki z obserwacją zapisu nutowego • Czytanie notacji muzycznej (szukanie fragmentu składającego się z dźwięków gamy, analiza wstawek melodycznych) • Przypomnienie wiadomości o Mozarcie i jego muzycznej rodzinie • Praca lutnika – specyfika zawodu, wielkie rodziny lutników • Obejrzenie filmu w <i>pracowni lutnika</i> (poznanie poszczególnych etapów pracy nad instrumentem) • S.S. Czarnecki <i>Concerto Liliowe</i>, cz. III <i>Allegro molto con brio</i> (wyk. K. Jakowicz i J. Jakowicz) • Współczesne rodziny muzyczne Jakowiczów i Tabęckich	I.1.1 I.1.3 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.6 i 7 III.1 III.2 III.3
20. Największy kompozytor i największy instrument	• Piosenki: <i>Muzykalna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska), <i>Orkiestry dęte</i> (muz. U. Rzeczkowska, sł. J.T. Stanisławski) • Słuchanie: J.S. Bach, <i>Toccaty d-moll</i>, <i>II Koncert Brandenburski F-dur</i>, cz. III • J.S. Bach – przedstawienie sylwetki kompozytora • Organy – omówienie i prezentacja instrumentu • Granie: J.S. Bach, <i>Musette</i> w układzie wielogłosowym, akompaniament do piosenki • Rodziny instrumentów – powtórzenie i usystematyzowanie grup instrumentalnych	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.1 II.6 i 7 III.1

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
21. Idziemy na koncert i przedstawienie	- Piosenka <i>Orkiestry dęte</i> (muz. U. Rączkowska, sł. J.T. Stanisławski) - Muzyczna oferta programowa, poszukiwanie informacji o wydarzeniach i imprezach muzycznych w najbliższej okolicy - Najważniejsze instytucje kultury muzycznej – filharmonia i opera - Filmy: z wizytą w filharmonii, <i>Idziemy do teatru</i> (Teatr Wielki. Opera Narodowa) - Prawo autorskie – podstawy - Słuchanie: G. Rossini, uwertura do opery <i>Cyrulik sewilski</i>	I.1.1 I.1.3 I.4.3 II.4.1–2 II.8 III.1 III.2 III.3 III.9
22. Nasze muzyczne dzieło sztuki	- Piosenka <i>Jak mi źle, jak mi źle, jak mi szaro</i> (z serialu <i>Wojna domowa</i>, muz. J. Matuskiewicz) - Słuchanie: G. Rossini, uwertura do opery <i>Cyrulik sewilski</i> - Granie: G. Rossini, temat z uwertury do opery <i>Wilhelm Tell</i> - Utrwalenie wiadomości o operze i balecie, a także terminów: soliści, duet, chór, orkiestra - Prawo autorskie: utwory anonimowe, dawne i utwory współczesne - Tworzenie dzieła muzycznego – indywidualnie lub w grupie - Powtórzenie wiadomości dotyczących zapisu nutowego (wartości rytmiczne, oznaczenia i skróty muzyczne) w zabawach i ćwiczeniach - Od pisma klinowego do elektroniki – historia notacji muzycznej (neumy, romantyczny zapis muzyczny i współczesna partytura) - Korzystanie z programów komputerowych do edycji i obróbki dźwięku - Opublikowanie przygotowanego dzieła na stronie internetowej szkoły z zachowaniem praw autorskich	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1–3 II.9 III.1 III.5 III.6 III.9
23. Eksperymenty kompozytorów XX wieku	- Piosenka <i>Śpiewaj, gdy las się zieleni</i> (muz. E. Pałasz, sł. J. Mackiewicz) - Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki - Kierunki i style muzyki XX wieku: aleatoryzm, muzyka konkretna, sonoryzm - Eksperymenty uczniów z muzyką współczesną – zabawy twórcze z użyciem techniki aleatorycznej, sonorystycznej – zapisywanie, nagrywanie i przetwarzanie dźwięku - Poszukiwanie i korzystanie z programów do obróbki dźwięku - Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”	I.1.1 I.1.3 I.4.1 I.4.2 I.4.3 I.4.4 II.4.1 II.6 II.6 III.1 III.2 III.9
24. Ocalić od zapomnienia	- Piosenka <i>Zagraj mi, muzyko</i> z Podlasia - Śpiewanie piosenki z akompaniamentem klasowego instrumentarium - Cymbały – prezentacja instrumentu - Folklor – docenianie jego wartości i traktowanie go jako źródła inspiracji we własnej twórczości - Folklorystyczna mapa Polski - Słuchanie muzyki ludowej Podlasia, Rzeszowszczyzny (<i>Lasowiak</i> z Rzeszowszczyzny i <i>Konopielka</i> z Podlasia), kapeli rzeszowskiej ze zwróceniem uwagi na brzmienie cymbałów - Śpiewanie przyspiewki do <i>Lasowiaka</i> - Instrumentarium ludowe – próba usystematyzowania ze względu na źródła dźwięku	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.5 I.4.1 I.4.3 II.3.1 II.5.2 III.4

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
25. Ludowe inspiracje	• Słuchanie: <i>Lasowiak</i> z Rzeszowszczyzny, <i>Mach</i> z Lubelszczyzny, W. Lutosławski, <i>Taniec z Małej suity</i>, utwory inspirowane polską muzyką ludową słuchane w klasach 4–6 • Przypomnienie polskich kompozytorów, którzy w swojej twórczości czerpali inspirację z polskiej muzyki ludowej, oraz tytułów ich utworów • Sylwetka W. Lutosławskiego jako jednego z najwybitniejszych współczesnych kompozytorów polskich • Inspiracje Lutosławskiego muzyką Rzeszowszczyzny – słuchanie <i>Tańca z Małej Suity</i> • Słuchanie muzyki ludowej z Lubelszczyzny • Próba rozpoznania melodii lasowiaka w <i>Tańcu</i> W. Lutosławskiego	I.4.1 I.4.3 II.4.1 II.6 i 7 III.1 III.4
26. Muzyka ludowa dziś – festiwale	• Piosenka z tamtej <i>strony jeziora</i> • Muzyka folkowa – wyjaśnienie terminu • Polskie zespoły czerpiące natchnienie z rodzimego folkloru muzycznego • Zabawa <i>Wiosenny folk</i> – próba współtworzenia utworu folkowego przez uczniów – zachęta do stworzenia własnego dzieła inspirowanego dowolną piosenką ludową • Słuchanie: Orkiestra św. Mikołaja, <i>Ptasie wesele</i>, Trebunie-Tutki i Twinkle Brothers, <i>Outlaw skanking / Zbójnicki</i>, <i>Mazurek D-dur</i> op. 33 nr 2 F. Chopina na fortepian i w wykonaniu Zespołu Polskiego • Wydarzenia kultywujące folklor – festiwale muzyki ludowej • Słuchanie muzyki zespołów Trebunie-Tutki i Twinkle Brothers oraz słuchanie <i>Mazurka D-dur</i> op. 33 nr 2 F. Chopina w wersji oryginalnej i w wykonaniu Zespołu Polskiego jako przykładów połączenia muzyki rodzimej z muzyką etniczną • Przegląd prac uczniów inspirowanych folklorem	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.2.4 I.2.5 I.4.1 I.4.2 I.4.3 II.3.3 II.8 III.1 III.4 III.7 III.8
27. U naszych najbliższych sąsiadów	• Piosenka <i>To stop the train</i> • Słuchanie: P. Czajkowski, <i>Trepak</i> z baletu <i>Dziadek do orzechów</i> • Kozak – taniec ukraiński • Granie: B. Smetana, <i>Wełtawa</i> z poematu symfonicznego <i>Moja Ojczyzna</i> • Rosja, Czechy – muzyka poważna tych krajów, przypomnienie postaci kompozytorów z tych krajów	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 II.4.3 II.6 II.7 III.1 III.3
28. Na południe Europy	• Piosenka <i>To stop the train</i>, piosenka włoska <i>La bella polenta</i> • Słuchanie: jodłowanie, J. Strauss, <i>Walc cesarski</i>, G. Verdi, aria <i>La donna è mobile</i> z opery <i>Rigoletto</i> i ew. G. Rossini, uwertura do opery <i>Cyrulik sewilski</i> • Granie: M. Augustin, <i>Oh, du lieber Augustin</i> • Austria, Włochy – muzyka poważna tych krajów, przypomnienie postaci kompozytorów tworzących w tych krajach	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 I.4.2 I.4.3 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.6 II.7 III.1

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
29. Gorąca Hiszpania i deszczowa Anglia	- Piosenka hiszpańska <i>Piñón, piñón</i>, angielska <i>Row your boat</i> - Flamenco - Granie: Melodia szkocka <i>Stare dobre czasy</i> - Hiszpania, Wielka Brytania – muzyka poważna tych krajów, przypomnienie postaci kompozytorów z tych krajów	I.1.1 I.1.3 I.2.1 I.4.1 I.4.2 I.4.4 II.4.1 II.6 II.7 III.1
30. Na wakacje wyruszamy z piosenką	- Koncert życzeń uczniów – śpiewanie piosenek i granie wybranych utworów z repertuaru minionego roku szkolnego - Plebiscyt uczniowski na przebój ze szkolnej płytoteki - Granie na flecie melodii szkockiej <i>Stare dobre czasy</i>	I.1.1 I.1.3 I.2.1 II.1 II.2 II.6 II.7 III.1

KLASA 7

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Zatrzymać lato w piosence	- Piosenka <i>Lato z zieloną czupryną</i> (K. Kwiatkowska, E. Zawistowska); - Utwory do słuchania: J. Dowland, <i>The Right Honourable Robert Earl of Essex, His Galliard</i>; A. Vivaldi, <i>Koncert C-dur na mandolinę, smyczki i klawesyn</i> (RV425), cz. 1; J. Rodrigo, <i>Concierto de Aranjuez</i>, cz. 1; - Gramy: akompaniament na gitarze, rytm gestodźwiękami; - Gitara; - Rozpoznawanie ze słuchu brzmienia instrumentów strunowych szarpanych; - Antonio Vivaldi – utrwalenie, wymienianie nazwy epok w dziejach muzyki i wskazywanie reprezentatywnego kompozytora; - Układanie tekstu do podanego rytmu.	I.1.1 i 4 I.2.1 i 3 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.3.1 II.4.1 II.6 II.7
2. Na nitkach babiego lata	- Piosenki: <i>Lato z zieloną czupryną</i> (K. Kwiatkowska, E. Zawistowska), kanon <i>Babie lato</i> (W. Sołtysik, Z. Przesmycki); - Repertuar do grania: akompaniowanie na gitarze; - Porównywanie nastroju piosenki i obrazu; - Muzykowanie wielogłosowe – śpiew i gra w kanonie; - Podstawowe oznaczenia metryczne: metrum 6/8; - Rytmizacja tekstu w określonym metrum; - Zabawa rytmiczna w metrum 6/8 (Fermata <i>Babie lato</i>).	I.1.1 i 3 I.2.1 i 5 I.3.3 I.4.3 i 4 II.1.1 II.2.4 II.5 III.3

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
3. Faktura polifoniczna i homofoniczna	- Piosenki <i>Lato z zieloną czupryną</i> (K. Kwiatkowska, E. Zawistowska), kanon <i>Babie lato</i> (W. Sołtysik, Z. Przesmycki); - Fuga na chór recytujący <i>Bach w Eisenach</i> (W. Sołtysik); - Utwory do słuchania: W.A. Mozart, <i>Deutscher Tanz</i> nr 3 (KV 605) na orkiestrę; - Repertuar do grania: W.A. Mozart, <i>Deutscher Tanz</i> nr 3 (fragment), temat fugi z <i>II Koncertu Brandenburskiego</i> J.S. Bacha, akompaniowanie do piosenki; - Wolfgang Amadeus Mozart i Johann Sebastian Bach – utrwalenie, wskazywanie reprezentatywnego kompozytora epoki baroku i klasycyzmu; - Faktura polifoniczna i homofoniczna; - Muzykowanie wielogłosowe – śpiew, gra, recytacja.	I.1.1, 3 i 4 I.2.1 I.3.1 I.4.3 II.1.1 II.2.1 i 2 II.2.5 II.4.4 II.6 i 7
4. Demokracja czy absolutyzm – polifonia i homofonia cd.	- Pieśń <i>Czerwone maki na Monte Cassino</i> (A. Schütz, F. Konarski), fuga na chór mówiony <i>Bach w Eisenach</i> (W. Sołtysik); - Utwory do słuchania: <i>II Koncert Brandenburski F-dur</i>, BWV 1047, cz. III J.S. Bacha, przykłady nagrań faktury monofonicznej, polifonicznej i homofonicznej; - Repertuar do grania: temat z fugi z <i>II Koncertu Brandenburskiego F-dur</i> J.S. Bacha; - Faktura monofoniczna, polifoniczna, homofoniczna; - Pieśni patriotyczne z okresu II wojny światowej.	I.1.1 i 4 I.2.1 I.4.1, 3 i 4 II.2.1 i 2 II.4.4 II.6 i 7 III.1
5. Otacza nas świat dźwięków	<i>Piosenka na niepokodę</i> (F. Leszczyńska, M. Szypowska), <i>Czerwone maki na Monte Cassino</i> (A. Schütz, F. Konarski); - Do słuchania: odgłosy i przestrzenie dźwiękowe; - Dźwięki i my: hałas, prawa innych do ciszy w miejscach publicznych; - Charakterystyka stylów muzyki: sonoryzm i muzyka konkretna – utrwalenie; - Tworzenie akompaniamentu instrumentalnego do piosenki; - Nagrywanie odgłosów i ich przetwarzanie; - Budowanie własnych instrumentów; - Tworzenie akompaniamentu ilustracyjnego do piosenki; - Różnicowanie wartości rytmicznych – triola.	I.1.1 i 3 I.2.1, 3 i 4 II.1.1 II.2.1–4 II.4.2 II.7 II.8 II.9 III.9
6. Pogoda czy niepokoda – muzyka sił zawsze doda	<i>Piosenka na niepokodę</i> (F. Leszczyńska, M. Szypowska), <i>Malowany latawiec</i> (E. Pałasz, K. Wodnicka); - Utwory do słuchania: G. Fauré, <i>Requiem d-moll</i>, op. 48, Offertorium <i>O Domine, Jesu Christe</i>; J. Haydn, <i>Koncert Es-dur na trąbkę i orkiestrę cz. III Finale: Allegro</i>; R. Wagner, <i>Pierścień Nibelunga</i>, cz. II <i>Walkiria</i>, akt III, <i>Cwał Walkirii</i>; - Słuchanie muzyki w domu: II część <i>VI Koncertu Brandenburskiego</i> J.S. Bacha lub <i>Adagio e staccato</i> z <i>Muzyki na wodzie</i> G.F. Händla; - Repertuar do grania: <i>Marsz weselny</i> z opery <i>Lohengrin</i> R. Wagnera; - Wpływ muzyki na człowieka – określanie nastroju i charakteru słuchanych utworów oraz własnych emocji; - Richard Wagner.	I.1.1, 3 i 6 I.2.1 I.4.1, 3 i 4 II.1.1 i 2 II.2.1–2 II.8. II.9 III.5 III.9

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
7. Jak muzykę wykorzystuje medycyna i marketing?	• <i>Piosenka na niepogodę</i> (F. Leszczyńska, M. Szypowska), <i>Malowany latawiec</i> (E. Pałasz, K. Wodnicka), fragment <i>Bogurodzicy</i>; • Utwory do słuchania: N. Paganini <i>II Koncert skrzypcowy</i> op. 7, cz. III Rondo <i>La Campanella</i>, C. Orff <i>Carmina Burana</i>, cz. I <i>O Fortuna</i>, G. Lohmann <i>Diabelski puzon</i>, D. Kabalewski <i>Suita „Komedianci”</i> op. 26, <i>Galop</i>, C. Debussy <i>Suita bergamaska</i>, cz. III <i>Światło księżycy</i>, Wincenty z Kielczy <i>Gaude, Mater Polonia</i>, Anonim <i>Bogurodzica</i>; • Claude Debussy – utrwalenie; • Wpływ muzyki na człowieka – muzykoterapia i marketing; • Najstarsze polskie hymny; • Wyszukiwanie utworu muzycznego pasującego do ustalonej treści.	I.1.1 i 3 I.2.5 I.4.1 i 3 II.1.1 II.2.1–4 II.6 III.1 III. 9
8. Szkolne „rapowanie” i scatowanie	• <i>Ksiądz mi zakazał</i> (autor nieznany), <i>Rap na dużej przerwie</i> (S. Karaszewski); • Repertuar do słuchania: <i>Happy Riding</i>, muz. J. Smoczyński, wyk. m.in. Urszula Dudziak, dowolny utwór w wykonaniu B. McFerrina lub E. Fitzgerald; • Film <i>Lekcja beatboxu</i>; • Techniki wokalne: rytmiczne skandowanie, scat i vocal percussion; • Charakterystyka stylów muzyki: jazz, rap, muzyka rozrywkowa; • Tworzenie rytmicznego ostinatu.	I.1.1, 4 i 6 I.2.3 i 4 I.3.1 I.4.1 i 4 II.2.2 II.3.2 II.4.1 i 2 II.6 III.3 III.5 III.9
9. Muzyka rozrywkowa – rock	• <i>Kiedy mi wesoło</i> (S. Szczeciński); • Repertuar do słuchania: wybrane utwory muzyki pop i rock; • Muzyka rozrywkowa – pop i rock; • Nazywanie dźwięków gamy, rozpoznawanie ich położenia na pięciolinii – pryma, oktawa; • Śpiewanie i granie oktaw.	I.1.1, 3 i 6 I.2.1 I.4.1 i 4 II.1.1 II.2.1 II.4.1 i 2 II.6 II.8 III.1 III.3 III.5 III.9
10. Rockowo na wesoło	• <i>Kiedy mi wesoło</i> (S. Szczeciński), <i>We will rock you</i> (B. May); • Repertuar do słuchania: brzmienie gitary elektrycznej, basowej, perkusji, wybrane utwory muzyki rockowej; • Schematy rytmiczne wykonywane gestodźwiękami; • Akompaniowanie według partytury na zrobionym instrumencie; • Instrumenty zespołu rockowego.	I.1.1 I.2.1, 3 i 5 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.2.2 i 5 II.3.1 II.4.2 II.8 i 9 III.1 III.5 III.9

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
11. Już czas pomyśleć o świątach...	- Śpiewanie w grupie: <i>Dzień jeden w roku</i> (S. Krajewski, K. Dzikowski); - Kolęda czeska <i>Kukulka z lasu leci już</i>; (autor nieznany, W. Sołtysik), Kolęda hiszpańska <i>W dzień Bożego Narodzenia</i> (mel. tradycyjna, E. Zawistowska); - Repertuar do grania na flecie: kolęda włoska <i>Quando nascette Ninno</i>; - Zwyczaje bożonarodzeniowe w wybranych krajach europejskich; - Śpiewanie w grupie kolęd z innych krajów Europy; - Granie na dzwoneczkach/flecie kolędy obcej; - Utrwalenie wiadomości o znakach chromatycznych.	I.1.1 I.2.1 II.1.1 II.2.1 i 2 III.4
12. Tradycje świąteczne w wybranych krajach Europy: Anglia, Austria, Francja	- Kolęda angielska <i>Kolędowania nadszedł czas</i>, (mel. tradycyjna, E. Zawistowska), kolęda francuska <i>Aniołowie z naszych pól</i> (mel. tradycyjna, E. Zawistowska); - Repertuar do grania: kolęda austriacka <i>Cicha noc</i> (F.X. Gruber, P. Maszyński); - Zwyczaje bożonarodzeniowe w wybranych krajach europejskich; - Śpiewanie w grupie kolęd z innych krajów Europy; - Granie na dzwoneczkach/flecie kolędy; - Odczytywanie notacji muzycznej: metrum 6/8 i 2/4 – utrwalenie.	I.1.1 I.2.1 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4 III.4
13. Roztańczone święta	<i>Hej, w dzień narodzenia</i> (Anonim, opr. dwugł. W. Sołtysik); - Repertuar do grania: <i>Dzisiaj w Betlejem</i> w opr. wielogłosowym; - Muzykowanie wielogłosowe – śpiew i gra; - Rozpoznawanie ze słuchu rytmów polskich tańców narodowych w kolędach; - Elementy taneczne przy polskich kolędach.	I.1.1 I.2.1 I.3.2 II.1.1 II.2.1 i 2 II.5.1 i 2 III.4
14. Rock and rollowy karnawał	- Piosenka <i>Nie bądź taki szybki Bill</i> (muz. J. Matuszkiewicz, sł. L.J. Kern); - Muzyka rozrywkowa XX wieku: rock and roll; - Repertuar do słuchania – <i>Yesterday</i> The Beatles, <i>Niedziela będzie dla nas</i> Niebisko-czarni - Repertuar do grania: <i>Yellow submarine</i>, akompaniament rytmiczny do piosenki; - Śpiewanie piosenki ze słuchu; - Nauka kroków rock and rolla; - Znaki chromatyczne przykluczowe i przygodne – utrwalenie.	I.1.1 I.2.1 i 4 I.3.2 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.3.1 i 3 II.4.1 II.5.3 III.1
15. Z historii polskiej muzyki rozrywkowej drugiej połowy XX wieku	<i>Z kopyta kulig rwie</i> (A. Zieliński, A. Białus); - Repertuar do słuchania: polska muzyka rozrywkowa II poł. XX wieku – wybrany utwór Perfectu, <i>Dziwny jest ten świat</i> Cz. Niemen; - Repertuar do grania: <i>Dmuchawce, latawce, wiatr</i> Urszuli i Budki Suflera; - Polska muzyka rozrywkowa II poł. XX wieku: Cz. Niemen, Perfect, Skaldowie; - Formy muzyczne – utrwalenie (Fermata <i>Prywatka u babci i dziadka – klasowa zabawa karnawałowa</i>); - Rozpoznawanie (z zapisu nutowego) i wyszukiwanie utworu popularnego.	I.1.1 I.2.1 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.1–3 III.1 III.5 III.9

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
16. Muzyka filmowa wczoraj i dziś	• Repertuar do słuchania: S. Prokofiew, <i>Bitwa na lodzie</i> z muzyki do filmu <i>Aleksander Newski</i>, wybrane utwory słynnych kompozytorów muzyki filmowej; • Repertuar do grania tematy z filmów: <i>James Bond</i> J. Barry, <i>Gwiezdne wojny</i> J. Williams, <i>My heart will go on</i> z filmu <i>Titanic</i> J. Horner; instrumentalna ilustracja ruchów kolegi; • Etiudki filmowe <i>Za drzwiami I, II, III</i>; • Rola muzyki w filmie; • Kilka faktów z historii kina: filmy nieme i taperzy, pierwsze filmy fabularne i filmy dźwiękowe; • Proces powstawania muzyki do obrazu filmowego; • Tworzenie muzyki do obrazu „kina niemego”; • Muzyka poważna na dużym ekranie – słuchanie oraz określanie jej cech i funkcji; • Sylwetki najsłynniejszych kompozytorów muzyki filmowej.	I.1.5 I.2.1 i 4 I.3.3 I.4.1 i 3 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.1 II.6 II.9 III.1 III.3 III.5 III.9
17. Muzyka z ekranu kina, telewizji i z radia	• <i>Czerwony autobus</i> (W. Szpilman, K. Winkler); • Wybrane utwory do słuchania z klas 4–7 – jako materiał do zadań twórczych; • Repertuar do grania: temat z filmu <i>James Bond</i> J. Barry, temat z filmu <i>Gwiezdne wojny</i> J. Williams, <i>My heart will go on</i> z filmu <i>Titanic</i> J. Horner; • Fermata <i>Scena filmowa</i>: przygotowanie scenariusza filmu inspirowanego wybraną fotografią, zilustrowanie go jednym z utworów, które uczniowie poznali na lekcjach muzyki – praca w grupach; • Początki polskiego radia nadawanego na „żywo” – W. Szpilman; • Dżingle radiowe – nucenie, gwizdanie w formie zagadki dla pozostałych; • Tworzenie dżingla klasowego.	I.1.1 i 6 I.2.1 i 5 I.3.3 I.4.1, 3 i 4 II.4.1 II.6 II.9 III.5 III.9
18. Koncert muzyki filmowej	• Piosenka <i>Czerwony autobus</i> (W. Szpilman, K. Winkler); • Utwory do słuchania: W. Kilar <i>Moving to the ghetto</i> z filmu <i>Pianista</i>, wybrany fragment muzyki z filmu <i>Marzyciel</i>; • Granie melodii piosenki <i>Hi-Lili, Hi-Lo</i> B. Kapera z filmu <i>Lili</i>; • Polscy kompozytorzy oscarowi: B. Kaper i Jan A.P. Kaczmarek; • Sylwetka W. Kilara – jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów muzyki filmowej i muzyki współczesnej.	I.1.1 I.2.1 I.4.1 i 3 II.4.1 II.6
19. „Strumyka fala szybka wśród jasnych bieży łąk”	• <i>Pstrąg</i> (F. Schubert, J. Szamotulska), ew. <i>Hulanka</i> (F. Chopin, S. Witwicki), <i>Prząśniczka</i> (S. Moniuszko, J. Czeczot); • Utwory do słuchania: F. Schubert, <i>Król elfów (Erlkönig)</i> op. 1; • Fermata <i>Gdzie jest pstrąg?</i>; • Aktywne słuchanie muzyki – granie na dzwonkach podczas słuchania; • Romantyczna pieśń solowa; • Związki muzyki z tekstem literackim; • Muzyka romantyzmu: F. Chopin, S. Moniuszko – utrwalenie; • Franz Schubert; • Muzyka ilustracyjna – utrwalenie.	I.1.1 I.2.1 I.3.1 I.4.1, 3 i 4 II.2.1 i 2 II.4.3 II.6 III.1 III.2

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
20. Muzyka wokalna i wokлно-instrumentalna	• <i>Pstrąg</i> (F. Schubert, J. Szamotulska); • Utwory do słuchania: J. Arcadelt, <i>Il bianco e dolce cigno</i>, W.A. Mozart, <i>Requiem</i> (Msza żałobna), KV 626, cz. II <i>Dies irae</i> (Dzień gniewu), H.M. Górecki, <i>Amen</i> op. 35; • Repertuar do grania: G.F. Händel <i>Alleluja</i> z oratorium <i>Mesjasz</i>; • Wielogłosowa muzyka wokalna; • Głosy ludzkie: sopran, alt, tenor, bas – utrwalenie; • Aparat wykonawczy – różne rodzaje chórów; • Henryk Mikołaj Górecki.	I.1.1 I.2.1 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.3.2 i 3 II.4.2 II.6 II.7 III.1
21. Poezja wyśpiewana	• <i>Piosenka wiosenna</i> (W. Jaroński, W. Belon), <i>Pytała się matka słowika</i> (Wielkopolska); • Utwory do słuchania: wybrane utwory poezji śpiewanej; • Repertuar do grania: <i>Odpowie ci wiatr</i> (B. Dylan), akompaniament do wybranego wiersza; • Style muzyki: poezja śpiewana; • Związki muzyki z tekstem literackim; • Ilustracja dźwiękowa wybranego tekstu literackiego; • Najwięksi bardowie: Wojciech Belon, Elżbieta Adamiak, Leonard Cohen, Jacques Brel, Édith Piaf, Bob Dylan; • Techniki wokalne: śpiew estradowy.	I.1.1 I.2.1, 3 i 4 I.4.1 II.1.1 II.3.2 II.4 III.3 III.5 III.9
22. Dźwięki jak barwy	• <i>Pod jabłonią</i> (S. Szczyciński, M. Sobolewska); • Utwory do słuchania: W. Kilar, <i>Kwintet na instrumenty dęte</i>, cz. I, W. Lutosławski, <i>Mini-uwertura na kwintet dęty blaszany</i>, F. Schubert, <i>Kwintet fortepianowy A-dur</i> op. 114 „Pstrąg” cz. IV; • Repertuar do grania: akompaniowanie do piosenki w duecie, tercecie, kwartecie i kwintecie; • Kolorystyka różnych zespołów wykonawczych; • Porównywanie barw instrumentów – różne kwintety.	I.1.1 I.2.1 I.4.1 i 2 II.1.2 II.3.1 i 3 II.4.1 II.7
23. Duet, tercet, kwartet, kwintet...	• <i>Pod jabłonią</i> (S. Szczyciński, M. Sobolewska); • Repertuar do grania: <i>Te Deum</i> M.-A. Charpentiera (opr. na kwintet instrumentów szkolnych); • Folklor wielkopolski – dudy wielkopolskie; • Fermata <i>Nadstaw ucha</i>; • Muzykowanie wielogłosowe.	I.1.1 I.2.1 i 5 I.4.1 i 2 II.1.1 II.2.1–3 II.3.3 II.4 III.4
24. Barwy muzyki ludowej	• Pieśni ludowe: <i>Pytała się matka słowika</i> (wielkopolska), <i>Kajze mi sie podziół</i> (śląskie); • Słuchamy: H.M. Górecki III część <i>Symfonii Pieśni żałobnych</i>; • Gramy: akompaniament i melodię pieśni ludowej; • Tworzenie akompaniamentu harmonicznego – dopasowywanie podanego dźwięku; • Bogactwo kulturalne Śląska i Wielkopolski; • Artystyczne opracowanie pieśni przez H.M. Góreckiego; • Etnografia – utrwalenie.	I.1.1 i 5 I.2.1 I.4.1 i 3 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.7 III.1 III.2

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
25. Elektroniczna orkiestra – paleta barw	• <i>Pięknie żyć</i> (K. Kwiatkowska, A. Bernat); • Słuchamy: M. Musorgski, <i>Taniec kurcząt w skorupkach</i> z cyklu <i>Obrazki z wystawy</i> – wersja fortepianowa, orkiestrowa i elektroniczna; • Gramy: akompaniament na keyboardzie do piosenki, melodię z wykorzystaniem różnych barw keyboardu; • Fermata Świetlna muzyka; • Możliwości klawiatury elektronicznej; • Instrumenty elektroniczne – najwięksi kompozytorzy; • Poszukiwanie i słuchanie w domu elektronicznych wersji muzyki klasycznej, np. w wykonaniu W. Carlos, I. Tomity czy D. Dorsey.	I.1.1 I.2.1 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.6 III.5 III.9
26. Kabaret – muzyka rozśmiesza	• <i>Ach! jak przyjemnie</i> (H. Wars, L. Starski); • Utwory do słuchania: wybrane piosenki z repertuaru E. Bodo, Kabaretu Starszych Panów, żarty muzyczne grupy MoCarta; • Repertuar do grania: tło instrumentalne do żartu muzycznego; • Kabaret – narodziny, polscy przedstawiciele, których środkiem wyrazu jest muzyka; • Muzyka jako podstawa żartu muzycznego; • Tworzenie skeczu, echa klasowego; • Aktywne słuchanie muzyki – ilustracja ruchowa do piosenki z wykorzystaniem niekonwencjonalnych rekwizytów (Fermata <i>Na fali</i>); • Henryk Wars.	I.1.1 I.1.6 i I.2.5 I.3.1 I.4.1–4 II.4.1 II.6 III.1 III.5 III.9
27. Żarty muzyczne	• <i>No i jak tu nie jechać</i> (J. Wasowski, J. Przybora), <i>Wiosna</i> (S. Szczeciński, J. Sztandynger); • Słuchamy i oglądamy: wybrane piosenki z Kabaretu Starszych Panów, żarty muzyczne grupy MoCarta, wybrane piosenki W. Młynarskiego; • Repertuar do grania: <i>Wesołe jest życie staruszka</i>, akompaniament gestodźwięków do kanonu; • Śpiewanie kanonu; • Tworzenie melodii do wybranej fraszki J. Kochanowskiego – ukazanie jej w różnych kontekstach żartu muzycznego.	I.1.1 i 6 I.2.1 i 4 I.3.3 I.4.1 i 4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.1 II.6 II.9 III.1 III.5 III.9
28. Operetka i musical	• <i>Już taki jestem zimny drań</i> (H. Wars, J. Nel i L. Starski); • Utwory do słuchania: J. Offenbach, <i>Kankan</i> z operetki <i>Orfeusz w piekle</i>, J. Stokłosa, <i>Brzdęk</i> z musicalu <i>Metro</i>, wybrane przedwojenne tango i fokstrot; • Repertuar do grania: J. Offenbach, <i>Kankan</i> z operetki <i>Orfeusz w piekle</i>, akompaniament do piosenki; • Operetka i musical; • Różne tańce: tango, fokstrot, kankan; • Aktywne słuchanie muzyki – taniec kankana w wykonaniu palców dłoni (Fermata <i>Kankan w rękawiczkach</i>).	I.1.1 I.2.1 i 4 I.3.3 I.4.1 i 4 II.2.1 i 2 II.4.1 i 3 II.5.3 II.6 III.1 III.2 III.5 III.9

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
29. Viva la musica – od starożytności do renesansu	• <i>Viva la musica!</i> (M. Praetorius); • Słuchamy: <i>Pieśń Seikilosa</i>; <i>Gaude, Mater Polonia</i>; M. Gomółka, Psalm 29 <i>Nieście chwałę, mocarze z Melodii na Psalterz polski</i>; • Starożytność, średniowiecze, renesans; • Śpiewanie w kanonie; • Ślady muzyki w przeszłości (kolumna nagrobna, manuskrypty, malowidła, druki); • Chorał, <i>Gaude, Mater Polonia</i> – utrwalenie; • Mikołaj Gomółka – polski kompozytor narodowy, reprezentatywny dla epoki renesansu (utrwalenie); • Instrumenty epok: aulos, lira, szalamaja, portatyw, raket, cynk, dudy, harfa, lutnia; • Niekonwencjonalne metody pracy – gra planszowa.	I.1.1 I.4.1 i 3 II.6 II.7 III.1 III.3
30. Viva la musica – od baroku do klasycyzmu	• Wybrane utwory spośród: fuga na chór recytujący Bach w Eisenach, <i>Oda do radości</i>, <i>Hulanka</i>, <i>Prząśniczka</i>, <i>Pstrąg</i>; • Słuchamy: J.S. Bach, <i>Polonez ze Suity orkiestrowej h-moll</i>; J. Haydn <i>Symfonia G-dur „Niespodzianka”</i>; wybrane utwory W.A. Mozarta, L. van Beethovena, F. Chopina, S. Moniuszki; • Gramy: <i>Gawot</i> z III suity angielskiej J.S. Bacha, temat z symfonii „<i>Niespodzianka</i>”; • Barok, klasycyzm, romantyzm; • Kompozytorzy reprezentatywni dla przypomnianych epok: A. Vivaldi, J.S. Bach, W.A. Mozart, L. van Beethoven, F. Chopin, S. Moniuszko; • Koncert życzeń – do czego chętnie powrócimy; • Uzasadnienie własnych preferencji muzycznych; • Niekonwencjonalne metody pracy – gra planszowa.	I.1.1 i 4 I.2.1 I.4.1–3 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.4 i 5 II.6 II.7 III.1 III.2
31. Viva la musica – romantyzm, XX wiek i muzyka współczesna	• <i>Viva la musica!</i> (M. Praetorius); • Słuchamy: wybrane utwory muzyki XX wieku; • XX wiek i muzyka współczesna, pożegnanie; • Kompozytorzy reprezentatywni dla XX wieku: K. Szymanowski, W. Lutosławski, W. Kilar, H.M. Górecki, K. Penderecki; • Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”; • Muzyka rozrywkowa: jazz, rock; • Motto do poszukiwania muzyki w życiu: Niech muzyka żyje w tobie!	I.1.1 I.4.1 i 3 II.6 II.7 III.1 III.2

5. Przewidywane osiągnięcia uczniów

Przewidywane osiągnięcia sformułowano na podstawie analizy Podstawy programowej muzyki dla klas 4–7. Realizacja omawianego Programu zakłada, że uczeń będzie umiał:

- śpiewać polski hymn narodowy,
- wykonywać na dzwoneczkach / flecie / instrumencie klawiszowym hymn Unii Europejskiej,
- śpiewać w grupie, a czasami solo pieśni historyczne i piosenki z repertuaru podręcznika lub inne o odpowiednim poziomie artystycznym,
- śpiewać w kanonie i na głosy,
- zaśpiewać lub zagrać wymyśloną przez siebie melodię,
- stosować zasady higieny głosu i słuchu w codziennym życiu,
- odczytać prostą melodię i zagrać ją na instrumencie melodycznym do wyboru (flet podłużny, dzwonki, instrument klawiszowy),
- zaproponować prosty akompaniament na instrumentach perkusyjnych do pieśni, piosenki, utworu lub tańca,
- zademonstrować podstawowe kroki i figury wybranych polskich tańców narodowych,
- podejmować współpracę w grupie poprzez ustalanie sposobu rozwiązania zadania oraz prezentacji tego rozwiązania, np. w grupowych improwizacjach ruchowych, rytmicznych, słownych itp.,
- przedstawiać „treści” utworu muzycznego w formie plastycznej, literackiej, aktorskiej,

AUTORZY: Urszula Smoczyńska, Katarzyna Jakóbczak-Drażek, Agnieszka Sołtysik

- rozpoznać różne formy wypowiedzi muzycznej (np. piosenka, pieśń, balet, opera, taniec),
- rozpoznawać cechy polskiej muzyki ludowej, zwłaszcza tańców narodowych. Poznawanie muzyki ludowej i kontakt z dziełem Oskara Kolberga ma rozwinąć poczucie tożsamości narodowej.

Zakłada się, że uczeń pozna dzieła muzyczne ważne dla kultury polskiej i światowej wskazane przez nauczyciela, będzie umiał je rozpoznać i zanalizować. W praktyce oznacza to, że uczeń potrafi rozpoznać gatunek, rodzaj słuchanej muzyki i umiejscowić ją na osi czasu. Oprócz rozpoznania cech ogólnych rozumie ich sens, treść, również ukryte znaczenie. Z umiejętności szczegółowych wymienić można:

- przyporządkowanie utworu do odpowiedniego gatunku, czasu,
- uwzględnianie w interpretacji kontekstów, np. historycznego,
- posługiwanie się ze zrozumieniem pojęciami dot. wartości pozytywnych, np. patriotyzm, tolerancja, piękno,
- opisywanie uczucia, które budzi dzieło, uzasadnianie tytułu, użytych środków wyrazu,
- podanie nazwiska autora słów polskiego hymnu oraz okoliczności narodzin pieśni,
- podanie nazwiska kompozytora *Ody do Radości* oraz tytułu utworu, z którego pochodzi dany fragment,
- wskazywanie różnic i podobieństw oraz porządkowanie zgodnie z charakterystycznymi cechami rozmaitych utworów instrumentalnych, pieśni i tańców, np. polskie tańce narodowe, budowa formalna utworów,
- wykorzystywanie przekazów ikonicznych i tekstów poetyckich do porównywania z nastrojem słuchanego utworu,
- nadawanie tytułu słuchanym utworom,
- wskazywanie głównych przyczyn i skutków doniosłych wydarzeń w historii Polski,
- omówienie skutków szkodliwej działalności człowieka w aspekcie wpływu na zdrowie fizyczne i psychiczne. Podkreślenie szkodliwości hałasu, a natomiast dobroczynnego działania muzyki na zdrowie psychiczne – muzykoterapia,
- wyjaśnianie na prostych przykładach zmian cywilizacyjnych, jakie nastąpiły na przestrzeni dziejów, np. przy okazji poznawania historii zapisu nutowego, czy możliwości współczesnych instrumentów,
- najważniejsze osiągnięcia w zakresie zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego, polskich tradycji i obyczajów.

Zakłada się również, że uczeń będzie umiał posługiwać się czynnie terminami oraz symbolami muzycznymi, umożliwiającymi komunikację:

- a) zwrotka i refren – w całym repertuarze do śpiewania,
- b) pojęcia opisujące świat sztuki, które potrzebne są do rozumienia i prowadzenia rozmów o sztuce – muzyce (np. rozumienie pojęć związanych z elementami muzyki: nazwy solmizacyjne i literowe dźwięków w obrębie oktawy

razkreślnej, znaki chromatyczne, poszczególne wartości rytmiczne, takt, metrum, legato, staccato, repetycja, volty, AB, ABA, rondo, wariacje, kanon, pieśń, opera, balet, taniec; pojęć związanych z wykonawstwem: solo, tutti, jednogłosowość, wielogłosowość, orkiestra i grupy instrumentów, głosy i inne oraz pojęć związanych z rodzajami muzyki: folklor i etnografia, zwyczaje i obrzędy, kolędy i pastorałki, muzyka klasyczna, obrzędowa, rozrywkowa), radiu, telewizji, filmie, teatrze (scenografia, choreografia, charakteryzacja, pantomima, libretto, akt, scena, wątek, akcja, autor, narrator, bohater, np. poprzez słuchanie lub oglądanie fragmentów oper *Straszny dwór*, *Halka* S. Moniuszki, *Wilhelm Tell* G. Rossiniego, *Tosca* G. Pucciniego, *Czarodziejski flet* W.A. Mozarta, baletów *Pan Twardowski* L. Różyckiego, *Harnasie* K. Szymanowskiego, wybranych musicali, operetek, kabaretów oraz filmów a także słuchanie utworów programowych m.in. *Karnawał zwierząt* C. Saint-Saënsa, *Taniec ognia* M. de Falli, *Szeherezada* N. Rimskiego-Korsakowa),

- c) objaśnienia i oznaczenia stosowane w partyturkach, potrzebne do wykonywania utworów,
- d) notacja muzyczna (**rytm i metrum**: ćwierćnuty, ósemki, szesnastki, półnuty, cała nuta, pauzy, kropka przy nucie, synkopa, przedtakt, metrum ćwierćnutowe 4/4, 3/4, 2/4 oraz ósemkowe 6/8 lub 3/8, rytm w mowie potocznej; **melodia**: klucz wiolinowy, gama C-dur – umiejętność odczytania, zapisania i zagrania dźwięków, znaki chromatyczne przykluczowe i przygodne – umiejętność odczytania z zapisu i zastosowania w praktyce; **dynamika**: forte – głośno, piano – cicho, coraz głośniej lub ciszej, niektóre nazwy włoskie; **agogika**: wolno, umiarkowanie, szybko, coraz wolniej lub szybciej, niektóre nazwy włoskie i symbole graficzne; **artykulacja**: legato, staccato, fermata, glissando, pizzicato),
- e) schematy, np. rozmieszczenie instrumentów w orkiestrze symfonicznej czy rysunki przedstawiające budowę instrumentów.

Program ukierunkowany jest również na samokształcenie i umiejętność docierania do informacji, a w szczególności odczytywania danych z różnych tekstów źródłowych, np. poprzez odnajdywanie, wskazywanie i posługiwanie się różnymi źródłami informacji – strony internetowe, słowniki, przewodniki i inne poświęcone muzyce.

Aktywny udział w życiu kulturalnym nie jest możliwy bez umiejętności wybierania wartościowych programów z oferty mediów, dlatego *Program* wymaga analizowania np. programów radiowych lub telewizyjnych tytułów audycji poświęconych muzyce, czytania recenzji, a także śledzenia stron internetowych instytucji kulturalnych. Bardzo ważne jest stworzenie uczniom okazji do uczestniczenia w koncercie muzyki klasycznej na żywo – czy to w formie koncertu, który odbędzie się w szkole, czy też wspólnego wyjścia na koncert do filharmonii, sali koncertowej.

6. Warunki realizacji programu

Właściwą realizację programu mogą zapewnić osoby z wykształceniem muzycznym i pedagogicznym. Powinny one interesować się sztuką, śledzić aktualne wydarzenia kulturalne, zbierać nagrania, szczególnie zaś kochać muzykę i mieć wystarczające do prowadzenia przedmiotu umiejętności instrumentalno-wokalne.

Pracownia, w której będą odbywać się zajęcia muzyczne, powinna być pomieszczeniem dość dużym, aby można było w niej prowadzić również zajęcia ruchowe. Wskazane byłoby umieszczanie w niej zdjęć z festiwali i konkursów muzycznych oraz z przedstawień operowych i baletowych, a także portretów kompozytorów.

Do prowadzenia zajęć muzycznych jest niezbędne następujące wyposażenie:

- Instrument klawiszowy;
- Zestaw instrumentów perkusyjnych;
- Sprzęt audio, wideo, DVD, komputer wraz z oprogramowaniem;
- Zestaw niezbędnych płyt CD, DVD, CD-ROM-ów;
- Podręczniki i książki pomocnicze (np. słowniki, encyklopedie, przewodniki: koncertowy, operowy, baletowy);
- Tablica z pięciolinia;
- Plansze z demonstracyjne w wersji papierowej i/lub multimedialnej.

Uczeń powinien mieć swój podręcznik oraz własny instrument (flet).

7. Ocenianie

Nieodłącznym elementem procesu kształcenia jest ocenianie. Ocena osiągnięć uczniów jest bardzo ważna, gdyż daje zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi informację o wynikach ich pracy.

Na początku każdego roku szkolnego nauczyciel jest zobowiązany poinformować uczniów oraz ich rodziców o wymaganiach programowych z przedmiotu, a także o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów. *Przedmiotowy system oceniania* zaleca się wkleić do każdego zeszytu ucznia na pierwszych zajęciach roku szkolnego. Może on mieć taką postać:

Kryteria oceniania z przedmiotu muzyka w szkole podstawowej

1. Uczeń jest oceniany za: **śpiewanie** piosenek w grupie i solo, **grę** na flecie i / lub na instrumentach perkusyjnych, **słuchanie muzyki** na lekcji, pewne **formy ruchowe**, zaangażowanie w **ćwiczeniach twórczych**, wiadomości z zakresu programu oraz zeszyt ćwiczeń. Dodatkową ocenę może uzyskać, gdy aktywnie uczestniczy w wydarzeniach muzycznych (chodzi na koncerty, należy do chóru, zespołu muzycznego itp.).
2. Uczeń jest przygotowany do lekcji, gdy posiada: **podręcznik, zeszyt ćwiczeń, flet, dzienniczek** oraz odrobioną **pracę domową**.
3. W każdym semestrze uczeń może przed lekcją zgłosić **dwa nieprzygotowania**. Każde następne będzie równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej. Sumienność będzie oceniona i wyrażona w postaci dodatkowej oceny na koniec semestru.
4. Na uzupełnienie wszelkich zaległości spowodowanych nieobecnością uczeń ma czas nie dłuższy niż **dwa tygodnie**.
5. Wymagania stawiane uczniom (podstawowe i ponadpodstawowe) wynikają bezpośrednio z realizacji materiału zawartego w cyklu *Klucz do muzyki*. Zakłada się, że uczeń spełniający wymagania podstawowe w pełnym zakresie otrzyma ocenę dostateczną, a w niepełnym – dopuszczającą. Uczeń, który w pełni opanuje materiał podstawowy i ponadpodstawowy, otrzyma ocenę bardzo dobrą, a w niepełnym – dobrą. Na ocenę celującą zasługuje uczeń wybijający się wiedzą, aktywnie uczestniczący w wydarzeniach muzycznych (koncertujący, meloman, uczestnik chóru, zespołu muzycznego itp.). Uczeń, który nie podejmie żadnej działalności i ma wyraźnie lekceważący stosunek do przedmiotu, może otrzymać ocenę niedostateczną.

W codziennej praktyce przy ustalaniu oceny z przedmiotu muzyka należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć. Każdy może się rozwijać – w zakresie swoich indywidualnych możliwości, dzięki pracy i zaangażowaniu. Przewyciężanie trudności i aktywna postawa na lekcjach powinny stanowić podstawę do oceny uczniów. Przedmiot muzyka zawiera w sobie bogactwo form aktywności – śpiew, grę na różnych instrumentach, ruch z muzyką, formy twórczości, słuchanie utworów oraz wzbogacanie wiedzy z zakresu kultury muzycznej. Ta różnorodność pozwala na osiągnięcie sukcesu każdemu z uczniów, niezależnie od uzdolnień.